Reidun Rist

Søskenplassering

En kvalitativ studie om hvordan barnevernansatte vurderer om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem

Masteroppgave i Barnevern
Veileder: Willy Lichtwarck
Mai 2020

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Reidun Rist

Søskenplassering

En kvalitativ studie om hvordan barnevernansatte vurderer om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem

Masteroppgave i Barnevern
Veileder: Willy Lichtwarck
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Forord

Etter fem sammenhengende år avsluttes nå masteroppgaven og studieløpet i barnevern ved NTNU Trondheim. Det har vært krevende, lærerike og interessante år. Arbeidet med masteroppgaven har vært intensiv og spennende. Som følge av koronakrisen stengte universitetet, biblioteket og lesesalen i midten av mars. Innspurten på masteroppgaven ble annerledes enn antatt. Heldigvis var rekruttering av informanter og gjennomføring av datainnsamlingen foretatt i forkant av sykdomsutbruddet og karantener.

Masteroppgaven har gitt meg mulighet til å fordype meg innenfor mitt interesseområde: fosterhjemsarbeid. Helt siden min egen familie fungerte som beredskapshjem i barndommen har det spiret en interesse for barnevernsfeltet og spesielt fosterhjemsarbeid. Ved å oppleve at nære søskenflokker splittes, i tillegg til selv å være en del av en søskenflokk, ser jeg viktigheten av kompetente avgjørelser i vurderinger om søskenplasseringer. Det finnes lite forskning og statistikk på denne problemstillingen, noe som har forsterket min mening om at det er et viktig fokusområde.

Det er nå, med stor motivasjon, min tur til å ta fatt på arbeidslivet. For dette er det mange som fortjener en takk. Takk til veilederen min, Willy Lichtwarck, for tilgjengelighet, og konkrete og gode råd. Takk til informantene mine som ønsket å delta i prosjektet mitt. Det var spennende å høre deres tanker og refleksjoner rundt søskenplasseringer. Jeg lærte mye av dere og kommer til å ha samtalene med dere med meg ut i det kommende arbeidslivet. Takk til mine foreldre for støtte og oppmuntring gjennom alle fem studieårene. Takk til mine to hjelpsomme storebrødre og svigersøstre, for gode skrivetips og praktisk hjelp rundt oppgaven. Det er på grunn av dere jeg vet hvor viktig og kjær søskenrelasjonen er og hvor god tilknytning søsken kan ha.

Takk til mine gode venninner som alltid spør hvordan det går og som stiller opp når jeg har trengt et avbrekk fra studiehverdagen. Sist, men ikke minst - takk til Maiken, min medstudent og gode venninne gjennom alle fem årene. Vi har delt medgang og motgang, frustrasjon og glede, gjennom studieløpet. Studiehverdagen hadde ikke vært den samme uten deg.

Sammendrag

Formålet med denne studien er å utforske hvilke faktorer barnevernansatte vektlegger i vurderingen om søsken skal plasseres sammen eller ikke i fosterhjem. Det er benyttet kvalitative dybdeintervju for å besvare problemstillingen. Syv barnevernansatte fra fire ulike barneverntjenester ble intervjuet om søskenplasseringer og hva de anså som grunner til at søsken bør plasseres sammen og grunner til at søsken ikke bør plasseres sammen. Gjennom analyse av intervjuene kom det frem fire ulike tilnærmingsmåter barnevernansatte vektla i vurderingene sine. De fire ulike faktorene var fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling.

I diskusjon av funn diskuteres det hvordan barnevernansatte må prioritere blant ulike hensyn, som saksbehandlers skjønnsmessige vurdering, erfaringer med søskenplasseringer og barnas behov. Funnene som fremkom i analysen indikerer at søsken ofte plasseres sammen når det er vurdert at det er til hvert enkelt barns beste og fosterforeldre klarer å dekke hvert enkelt barns behov. Hvilke behov barna har, er viktig i vurderingen av om et fosterhjem vil ha kapasitet til å utøve tilstrekkelig omsorg. Dersom et eller flere søsken har store individuelle behov, kan det være problematisk å plassere søsken i samme fosterhjem. En utfordring i vurderingene om søskenplasseringer er størrelsen på søskenflokken. Hvis det er store søskenflokker kan tilgangen på fosterhjem sette begrensninger. Selve søskenrelasjonen mellom søsknene er ansett som viktig. Flere barnevernansatte vurderer at trygghetheten søsken gir hverandre og positive relasjoner er viktig å videreføre.

Som i annet barnevernsarbeid, fordrer vurderingen om søskenplassering bruk av skjønn. Det er en individuell vurdering som må ta hensyn til det enkelte barnets beste. Det er en kompleks vurdering som må ta hensyn til en rekke ulike faktorer.

Søskenplasseringer er et felt hvor det er utført svært lite forskning. Det føres heller ikke statistikk over gjennomførte søskenplasseringer. Videre er feltet preget av mangel på nasjonale retningslinjer, ulike tolkninger av lovverket og stor grad av skjønnsmessige vurderinger. Denne oppgaven tar til orde for at en systematisk kunnskapsinnhenting- og deling vil kunne gi bedre fundamentert saksbehandling og lette barnevernets arbeid.

Abstract

This study explores what considerations the child welfare service is making when deciding whether to place siblings in the same or separate foster homes. To answer this, in-depth interviews with child welfare service employees were conducted. In total seven executive officers from child welfare services in different parts of Norway were interviewed about their arguments for and against placing siblings in the same foster home. Based on these interviews, four central factors were identified: the foster home itself, the relation between the siblings, legal and ethical considerations, and the children's future development. The study then discusses how the child welfare service is balancing different considerations, including individual considerations, past experiences, and the needs of the children.

The findings indicate that siblings are usually placed together when it is considered to be beneficial for all of them, and when the foster parents are able to meet the needs of each individual child. The needs of the children determine whether the foster home has the capacity to provide sufficient care. In cases where one or several of the siblings have significant individual needs, they are less likely to be placed together in the same foster home. A practical challenge is the number of siblings, which will limit available foster homes. The relation between the siblings is another important factor. Most of the informants consider positive relations between siblings and the safety they give each other important to sustain.

As with child welfare in general, the considerations are to some extent based on 'rule-of-thumb'. Individual considerations must be made in each case. This study clearly demonstrates that this assessment is complex and must take several factors into considerations. Available research on the topic is limited. Furthermore, there are no statistics on siblings in foster homes in Norway. This field is also characterised by lack of national guidelines, different legal interpretations, and the use of rule-of-thumb by the individual executive officer. This study argues that systematic research and knowledge sharing is needed for better decisions by the child welfare service in cases regarding siblings in foster homes.

Innhold

Forord i

Sammendrag ii

Abstract iii

1 Innledning 1

1.1 Formålet med oppgaven 2

1.2 Problemstilling 3

1.3 Begrepsavklaring 4

1.4 Oppgavens oppbygging 4

2 Kunnskapsstatus 6

2.1 Ulike typer forsterhjem 6

2.1.1 Ordinære fosterhjem 7

2.1.2 Fosterhjem i barnets slekt og nære 7

2.1.3 Familiehjem 7

2.1.4 Beredskapshjem 8

2.1.5 Fosterhjemsopplæringen PRIDE 8

2.2 Søskenplasseringer 9

2.2.1 Juridiske retningslinjer 10

2.2.2 Plassering utenfor hjemmet 10

2.2.3 Aldersfordeling 12

2.2.4 Søskenforhold 13

2.3 Barnets best i lys av forsterhjemsplassering 14

2.4 Hva sier forskning om søskenplasseringer? 15

2.4.1 Bruk av fosterhjem som tiltak 15

2.4.2 Når søsken skal flytte i fosterhjem 16

2.4.3 Faktorer som taler for at søsken plasseres sammen 16

2.4.4 Faktorer som taler mot at søsken plasseres sammen 19

2.4.5 Konklusjoner fra kapittelet 22

3 Metode 23

3.1 Vitenskapsteoretisk utgangpunkt 23

3.2 Kvalitativ datainnsamlingsmetode 23

3.2.1 Dybdeintervju . . . 24
3.2.2 Forskeren som forskningsinstrument . . . 24
3.2.3 Informert samtykke . . . 25
3.2.4 Rekruttering og utvalg . . . 25
3.2.5 Intervjuguide . . . 27
3.2.6 Bruk av lydopptak . . . 27
3.2.7 Gjennomføring . . . 28
3.2.8 Transkribering . . . 29
3.2.9 Analyse . . . 29
3.3 Validitet, reliabilitet og generalisering . . . 31
3.3.1 Validitet . . . 31
3.3.2 Reliabilitet . . . 32
3.3.3 Generalisering . . . 32
3.4 Etiske betraktninger . . . 33
3.5 Svakheter ved kvalitativ metode . . . 33
4 Presentasjon av funn . . . 35
4.1 Grunner for å plassere søsken sammen . . . 35
4.1.1 Fosterhjemmet . . . 35
4.1.2 Søskenrelasjonen . . . 36
4.1.3 Juridiske og etiske vurderinger . . . 40
4.1.4 Barnets videre utvikling . . . 41
4.2 Grunner for å ikke plassere søsken sammen . . . 42
4.2.1 Fosterhjemmet . . . 42
4.2.2 Søskenrelasjonen . . . 45
4.2.3 Juridiske og etiske vurderinger . . . 47
4.2.4 Barnets videre utvikling . . . 48
4.3 Oppsummering av funn . . . 50
5 Diskusjon . . . 52
5.1 Å prioritere blant ulike hensyn . . . 52
5.1.1 Praktiske aspekt . . . 53
5.1.2 Manglende kapasitet . . . 54
5.1.3 Søskenrelasjon . . . 54

5.1.4 Størrelse på søskenflokken 55
5.1.5 Biologi til besvær 56
5.1.6 Ambivalens 56
5.2 Saksbehandlers skjønnsmessige vurdering 57
5.2.1 Flaks og uflaks i tildeling av saksbehandler 58
5.2.2 Manglende nasjonale retningslinjer 59
5.3 Erfaringer med søskenplasseringer 60
5.3.1 Vellykkede plasseringer 60
5.3.2 Mislykkede plasseringer 61
5.4 Barnas behov 62
5.4.1 Stabilitet og kontinuitet 63
5.4.2 Barnets beste 63
6 Konklusjoner 66
Referanser 68
Vedlegg
1 Ekstern informasjon om prosjektet 72
2 Samtykkeskjema 74
3 Intervjuguide 75
4 Godkjennelse fra NSD 76
5 E-post fra SSB 80

1 Innledning

Denne oppgaven handler om søskenplasseringer i barnevernet. Ifølge Falck-Eriksen (2017) heter det «søskenplassering» når søsken plasseres i samme fosterhjem. Dersom søsken ikke blir plassert sammen heter det en splittelse (Falck-Eriksen, 2017, s. 9). Forskning gir ikke klare anbefalinger verken for eller imot søskenplasseringer på et generelt grunnlag (Bunkholdt, 2010, s. 75). Den vanlige oppvekstarenaen for barn er familien. Familielivet er gitt et politisk og særskilt rettslig vern gjennom menneskerettighetene og konstitusjoner, fordi den i såpass stor grad er avgjørende for det moderne samfunnet (Falck-Eriksen, 2018, s. 9). Men hva skjer når barnevernet må overta omsorgen og søsken ikke lengre kan bo med foreldrene sine? Får de bo med hverandre? Hvorfor får noen det, og andre ikke? Hvilke vurderinger ligger bak søskenplasseringer?

Innen barnevern er fosterhjemsarbeid et av de mest kompliserte områdene. Dette har bakgrunn i at det er mange instanser involverte og beslutningene som fattes er av stor betydning (Bunkholdt, 2010, s. 13). Fosterhjem er det mest brukte omsorgstiltaket når det offentlige overtar omsorgen for barn (Falck-Eriksen, 2018, s. 10). Barnevernet bistår barn og unge med en rekke ulike tiltak. Hvilke tiltak som tilbys varierer etter barnets behov og alder. Når frivillige hjelpetiltak ikke fører til bedring for barnets omsorgssituasjon, griper det offentlige inn med omsorgstiltak som skal «erstatte» foreldrene. Å flytte barn i fosterhjem eller institusjon er det mest brukte omsorgstiltaket, og gjøres ofte på et midlertidig grunnlag (Falck-Eriksen, 2018, s. 9).

I mange tilfeller vil søskenplassering være bra, fordi søsken kan gi hverandre trygghet og stabilitet. Noen forhold kan derimot gjøre søskenplasseringer vanskelige, som for eksempel begrenset tilgang på fosterhjem. Søskenplasseringer kan også være utfordrende å gjennomføre når det er ingen eller dårlig relasjon mellom barna.

Ved utgangen av 2018 var det ca. 40 000 barn og unge med barnevernstiltak. Av disse var ca. 15 000 barn og unge plassert utenfor hjemmet sitt: enten i fosterhjem, ved institusjon eller i bolig med oppfølging (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019a). I forhold til at fosterhjem som omsorgstiltak er så utbredt, er det et tiltak som er lite forsket på og skrevet lite om (Bunkholdt, 2010, s. 8). Denne oppgaven ønsker å rette oppmerksomhet på dagens praksis.

Det er barnet som er hovedpersonen i en fosterhjemsplassering. Det er hun, han eller dem som flytter fra sitt hjem til et nytt hjem som skal sikres en best mulig oppvekst så lenge som det er nødvendig. Det er disse barna som må forholde seg til stabile og ustabile oppvekstforhold i offentlig

regi. Det er en rekke strukturelle og personlige forhold som påvirker graden av ustabilitet; biologiske foreldre, fosterforeldre, saksbehandler og beslutningsorganer. Uansett omstendigheter er det barnet eller barna som må leve med konsekvensene, på godt og vondt. Barnevernet har derfor et etisk ansvar i å investere maksimalt for å etablere vellykkede plasseringer i egnede fosterhjem. Barnevernet har også et etisk ansvar for å så godt som mulig sørge for redusert risiko for ustabilitet i hver enkel plassering (Backe-Hansen & Havik, 2013, s. 47).

For mange barn og unge er søskenrelasjonen en helt unik relasjon, som kan gi en følelse av trygghet og trøst i vanskelige situasjoner. En søskenrelasjonen er kanskje en av de lengste relasjonene man har i løpet av livet. Et søskenforhold trenger likevel å være utelukkende positivt. Søsken kan ha utfordringer seg imellom, eller ved at et barn har så store individuelle behov at det preger søskendynamikken. Søsken kan også ha store individuelle behov hver for seg, men likevel en nær og kjær relasjon seg imellom, noe som kan gi utfordringer for et fosterhjem.

Hensikten med fosterhjem som barneverntiltak, er å være et så normalt hjem som mulig for barn å vokse opp i. De fleste studier viser at å plassere søsken kan øke stabilitet for det enkelte barn. Studier viser også at søskenplasseringer er mer stabile enn plasseringer av søsken hver for seg (Falck-Eriksen, 2017, s. 37). Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (2019a) viser at 80 % av barn og unge i Norske husstander har søsken. Om dette legges grunn for barn som barnevernet har plassert utenfor hjemmet sitt i 2018, vil søsken være en faktor for ca. 12 000 av de ca. 15 000 barn og unge som er plassert utenfor hjemmet.

Det er mange utfordringer i forbindelse med søskenplasseringer. Det foreligger politiske føringer for at familieretten står sterkt og at søsken bør plasseres sammen når det er til barnets beste. I arbeidet med denne oppgaven er det intervjuet barnevernansatte som har vært med på å beslutte om søsken skal plasseres i samme fosterhjem. Denne oppgavens begrensede omfang gjør at den ikke er en uttømmende gjennomgang av fordeler og ulemper. Oppgaven viser imidlertid at dette er et fagområde som har behov for mer forskning.

1.1 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven er å få økt kunnskap om søskenplasseringer og utforske hvilke vurderinger barnevernansatte vektlegger når søsken skal plasseres i fosterhjem. Gjennom å intervjue barnevernansatte, var det ønskelig å få dypere innsikt i deres erfaringer og tanker rundt søskenplasseringer. Hva vurderer barnevernansatte som grunner til at søsken skal plasseres sammen og

hvilke grunner er det til at søsken ikke skal plasseres sammen?

Å plassere barn utenfor opprinnelig hjem er en del av barneverntjenestens virksomhet. Barneverntjenesten fremmer sak om plassering i fosterhjem, hvor fylkesnemnda tar den endelige avgjørelsen. Unntaket er plasseringer som blir gjort frivillig og som er en del av hjelpetiltak. Det er uansett komplekse avgjørelser som kan ha stor betydning for barn senere i livet. Fokuset i oppgaven er ikke å finne ut om søskenplassering er positivt eller negativt, men å undersøke hva barnevernansatte vektlegger i vurderingene og deres refleksjoner rundt søskenplassering. Det presiseres at det nok finnes utfordringer og fordeler ved søskenplasseringer som ikke fremkommer i denne oppgaven. Masteroppgaven er et bidrag til å synliggjøre et komplekst og viktig område, med behov for mer forskning.

1.2 Problemstilling

Temaet for oppgaven er altså søskenplasseringer i barnevernet. Temaet ble valgt med bakgrunn i min interesse for fosterhjemsfeltet. Interessen startet da min egen familie ved to tilfeller var beredskapshjem for store søskenflokker. Det var søsken som viste god omsorg for hverandre, men som kom fra biologiske hjem med grov omsorgssvikt. I det ene tilfellet ble barna etterhvert plassert i fire ulike fosterhjem.

Selv er jeg ett av tre søsken og har vokst opp med de positive verdiene det medfører å ha søsken. Jeg har selv erfart hvilken støtte søsken kan gi hverandre og den positive siden av søskenrelasjon. Gjennom praksis i barnevernet har jeg fått noe erfaring med søskenplasseringer og sett utfordringer rundt vurderingen om søsken skal plasseres sammen eller ikke. Det var ønskelig å se nærmere på hvilke vurderinger som blir gjort i forbindelse med plassering av søsken. Hvilke vurderinger taler for, hvilke taler mot, og hvilke refleksjoner har barnevernansatte omkring søskenplasseringer? Det er mange interessante spørsmål som har vekket min nysgjerrighet.

Gjennom arbeidet med denne masteroppgaven har interessen vokst ytterligere. Dette er et område jeg håper å få jobbe innen i fremtiden, og spesifikt med søskenplasseringer. Søskenplasseringer beror på komplekse og svært viktige vurderinger. Etter litteratursøk har jeg også sett at det foreligger lite forskning på temaet og spesifikt på særområdet søskenplasseringer.

Barnevernet balanserer mellom retten til å beskytte barn på den ene siden, og respektere retten til familieliv på den andre siden. Når barnevernet griper inn begrunnes det i at omsorgen foreldrene har utøvd ikke er god nok, eller blitt utøvd galt. I disse tilfellene kan barnevernet tilsidesette

foreldreretten og retten til familieliv (Falck-Eriksen, 2018, s. 9). Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstsvilkår. For mange barn er søskenrelasjonen den viktigste relasjonen innen familien. Ved å splitte søsken ved en plassering i fosterhjem, kan søsknene miste forbindelsen til familiehistorien (SOS Barnebyer, 2016, s. 2). Oppgaven utforsker hva barnevernsansatte vektlegger av grunner for at søsken skal plasseres sammen og grunner for at søsken ikke skal plasseres sammen. Problemstillingen falt derfor på: hvordan vurderer barnevernansatte om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem?

1.3 Begrepsavklaring

Det er ulike definisjoner av søsken, og gjennom litteratur er det ikke alltid definisjonen blir redegjort for. Noen studier definerer søsken som barn som deler en forelder eller omsorgsperson. Søsken blir også benyttet om barn som deler samme bostedsadresse og inkluderer hel-, halv-, ste- og adoptivsøsken (Meakings, Sebba & Luke, 2017, s. 8). Denne oppgaven tar utgangspunkt i definisjonen til Ellingsen et al. (2020, s. 13), som definerer søsken som:

- Om barna har samme mor og/eller far
- Om barna har samme omsorgsperson
- Om barna bor sammen

1.4 Oppgavens oppbygging

Kapittel 2 presenterer kunnskap om søskenplasseringer i fosterhjem. Kapittelet starter med en presentasjon av de ulike fosterhjemstypene som benyttes og redegjørelse for den praktiserende fosterhjemsopplæringen i Norge. Videre presenteres statistikk om fosterhjemsplasseringer og det ses nærmere på begrepet barnets beste i lys av fosterhjemsplassering. Deretter presenteres forskning om søskenplassering. Kapittel 3 presenterer de metodiske valgene baserer seg på. Det redegjøres for oppgavens vitenskapsteorietiske utgangspunkt og kvalitative dybdeintervju som metode for datainnsamlingen. Deretter presenteres de ulike fasene av datainnsamlingen, fra forskeren som forskningsinstrument til analyse. Studiens reliabilitet validitet og generaliserbarhet redegjøres for. Avslutningsvis blir forskningsetiske betraktninger og svakheter ved kvalitativ metode kort diskutert.

I kapittel 4 presenteres sentrale funn som fremkom etter analyse av intervjuene med barnevernansatte. Kapittelet er delt i to hoveddeler: faktorer som taler for søskenplassering og faktorer som taler mot. I analysen av intervjuene var det fire tema som utpekte seg: fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling. Begge hoveddelene er strukturert ut fra disse temaene. Avslutningsvis oppsummeres funnene i tabell 1.

I kapittel 5 diskuteres funnene gjennom hvordan barnevernansatte må prioritere blant ulike hensyn, saksbehandlers skjønnsmessige vurdering, erfaringer med søskenplasseringer og barnas behov.

I kapittel 6 kommer oppsummering og konklusjon.

2 Kunnskapsstatus

Dette kapittelet presenterer kunnskap om søsken i fosterhjem. Det er dessverre lite forskning og lite statistikk som sier noe om dette temaet. Kapittelet starter med en oversikt over hva fosterhjem er og hvilke typer fosterhjem som benyttes. Herunder presenteres fosterhjemsopplæringen «Parents Resources for Information Development Education» (PRIDE) i korte trekk for å se om programmet tilpasser seg søskenplasseringer. Videre ses det nærmere på hva statistikk sier om fosterhjemsplassering og på søskenplassering opp mot begrepet barnets beste. Deretter presenteres forskning om søskenplassering.

2.1 Ulike typer forsterhjem

Barn kan plasseres utenfor hjemmet sitt, når hjelpetiltak ikke lengre er tilstrekkelig for å sikre de en forsvarlig omsorgssituasjon. Barnevernloven gir barnevernet adgang til å plassere barn utenfor hjemmet både med og uten foreldres samtykke, som en midlertidig eller permanent ordning. Dette gjelder akuttplasseringer, omsorgsovertakelser, frivillige plasseringer eller plasseringer ved alvorlige atferdsproblemer.

Norge er et av landene i verden som har lengst tradisjon med å yte beskyttelse av barn når foreldre ikke besørger sitt foreldreansvar i forsvarlig grad (Falck-Eriksen, 2018, s. 9). Bunkholdt (2010) hevder at fosterhjemsarbeid er et av de mest kompliserte og sammensatte områdene innen barnevernsarbeid. I arbeid med fosterhjem er det viktige beslutninger som tas og mange instanser som er involverte (Bunkholdt, 2010, s. 13). Et fosterhjem har til hensikt å være et privat hjem for barn til å vokse opp i. Et fosterhjem skal være et så normalt hjem som mulig (Falck-Eriksen, 2018, s. 10). Både hjem hvor barn blir plassert av foreldrene selv, og hjem der barn blir plassert av barneverntjenesten, blir omtalt som fosterhjem (Sundt, 2016d, s. 65). I barnevernloven § 4-22, første ledd, defineres fosterhjem slik:

a) private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter § 4-4, eller i samband med omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller § 4-8 annet og tredje ledd,

b) private hjem som skal godkjennes i henhold til § 4-7.

Videre står det at i valg av fosterforeldre, «skal det velges personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, og som kan løse oppfostringsoppgavene i samsvar med de

forutsetningene som er lagt til grunn om oppholdets varighet» jf. barnevernloven § 4-22. Noen barn trenger å bo i fosterhjem helt til de blir myndige, mens andre kun trenger det for en periode i livet. Noen barn flytter tilbake til foreldrene sine igjen, noen har mye kontakt med biologisk familie og hyppige samvær underveis og andre har det bare noen få ganger i året. Noen barn kaller fosterforeldrene sine for mamma og pappa mens andre bruker navnet deres i stedet. Hensikten med fosterhjemsplasseringer, er at det skal gi barn som trenger det, omsorg og utviklingsstøtte fra trygge omsorgspersoner (Sundt, 2016a, s. 31).

Siden noen trenger fosterhjem for en periode i livet og andre livet ut, har det etter hvert blitt utviklet ulike typer fosterhjem. I Norge benyttes fire hovedtyper: ordinære fosterhjem, fosterhjem i barnets slekt og nære nettverk, familiehjem og beredskapshjem (Sundt, 2016d, s. 65).

2.1.1 Ordinære fosterhjem

De fleste fosterhjem er kommunale eller private fosterhjem, og blir kalt for «ordinære fosterhjem». Målsettingen for barn som flytter i ordinære fosterhjem er ulik og kan være korte plasseringer eller plasseringer til barnet blir voksen. Det kan også dreie seg om barn i alle aldre. Fosterbarnas utfordringer varierer. Noen fosterhjem trenger ekstra økonomiske ytelser eller støttetiltak, og kalles «forsterkede fosterhjem» (Sundt, 2016d, s. 66).

2.1.2 Fosterhjem i barnets slekt og nære

Når barn flytter i fosterhjem hos sin mor eller far, eller slektninger, kalles det familiefosterhjem eller slektsfosterhjem. Det kan også være at barn blir plassert hos for eksempel besteforeldre eller onkler og tanter (Sundt, 2016d, s. 68). I barnevernloven § 4-22 står det presisert at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

2.1.3 Familiehjem

Når barn og unge med særlige behov utover det andre fosterbarn normalt har, skal plasseres, plasseres de i familiehjem. Familiehjem er organisert under Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). I familiehjem har ofte en av fosterforeldre minimum treårig relevant utdanning på høyskole- eller universitetsnivå (Sundt, 2016d, s. 95).

2.1.4 Beredskapshjem

Fosterhjem som tar imot barn i krisesituasjoner hvor barneverntjenesten må handle raskt og barnet flyttes mens undersøkelsessaken pågår, blir kalt beredskapshjem. I beredskapshjem bor barnet eller barna frem til de eventuelt flytter tilbake til foreldrene sine, eller barneverntjenesten har funnet en annen mer varig løsning som fosterhjem eller institusjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019b, s. 69).

2.1.5 Fosterhjemsopplæringen PRIDE

«Parents Resources for Information Development Education» (PRIDE) er benyttet som fosterhjemsopplæring i Norge og har eksistert siden 1997. PRIDE er et opplæringsprogram som har til formål å informere og gi kunnskap til fosterforeldre om hva det innebærer å være fosterhjem og hva det innebærer å ta til seg et fosterbarn. Gjennom opplæring blir det rekruttert gode og trygge fosterhjem. Gjennom kurset får fosterforeldre beslutte om dette er noe de ønsker. De som vurderer om personer egner seg som fosterforeldre, får gjennom kurset informasjon om hvem familiene er og hvordan de fungerer som familie. Det er fosterhjemtjenestene i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) som er ansvarlig for PRIDE-kursene (Sundt, 2016c, s. 180).

Kurset går gjennom fem ferdighetsområder fosterforeldre til en viss grad må mestre, for å kunne ivareta arbeidsoppgaven som fosterforeldre (Sundt, 2016c, s. 180). Sundt (2016c, s. 180) definerer disse ferdighetsområdene som:

1. Å ha omsorg for å kunne oppdra barn
2. Å kunne møte barns utviklingsbehov og håndtere forstyrrelser i utviklingen
3. Å støtte relasjoner mellom barn og deres familier
4. Å gi barn tilgang til trygge og utviklingsstøttende relasjoner som skal vare livet ut
5. Å arbeide som medlem av et profesjonelt team

PRIDE-opplæringen foregår via hjemmebesøk og samlinger over en tidsperiode. Samlingene er inndelt etter følgende temaer: introduksjon, arbeid i grupper, møte barns behov for nærhet og tilknytning, håndtere tap, hjelpe barn å holde kontakt med biologisk familie, oppdra barn, gi barn mulighet til å knytte varige bånd, leve med forandringer i hverdagen, ta velbegrunnede avgjørelser, og til slutt en oppsummering (Sundt, 2016c, s. 181). Som det fremgår i de ulike ferdighetsområdene er det ingen temaer som spesifikt retter seg mot søskenplasseringer. Søskenplassering er heller ikke nevnt som et tema ellers i Pride-opplæringen.

2.2 Søskenplasseringer

I utgangspunktet skal loven være lik for alle, men der er det en del utfordringer, og for å illustrere variasjoner som kan prege barneverntjenester kan vi se nærmere på noen tall, som kan antas å ha stor betydning for bruken av fosterhjem som barnevernstiltak. Per i dag er det 356 kommuner i Norge (Regjeringen, 2020). Kommunene er av ulik størrelse, har ulik politisk retning, ulike budsjett og ulike forvaltningsmessige prioriteringer. Likevel har alle kommunene delegert ansvar for å ha en barneverntjeneste. Mange kommuner har valgt å inngå interkommunale samarbeid i dette arbeidet, men langt fra alle (Falck-Eriksen, 2018, s. 12). Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2019a) er fosterhjem det klart mest brukte tiltaket ved plassering. Flere barn plasseres i fosterhjem i forhold til i institusjoner. Av barna som plasseres i fosterhjem er det mange som har søsken. Det finnes ikke lett tilgjengelige tall som sier noe om plasserte barn har søsken eller om disse ble flyttet til samme fosterhjem. I forbindelse med denne studien ble det tatt kontakt med Statistisk sentralbyrå for å innhente statistikk om søskenplasseringer i barnevernet. Statistisk sentralbyrå kunne oppgi at de ikke hadde statistikk om søskenplasseringer (se Vedlegg 5). Dette blir nærmere presisert i kapittel 3.

Organisering og utførelse av barneverntjenestene varierer i Kommune-Norge. Barn skal imidlertid, uavhengig av bostedskommune, være trygg på å møte samme kvalitet i tiltak fra barnevernet (Falck-Eriksen, 2018, s. 12). Ressursene de kommunale barnevernstjenestene blir tildelt er ulike fra kommune til kommune. Ressurser sammen med god kompetanse er avgjørende for kvalitetsmessig god utførelse av tjenesten. Også ved vurdering i forbindelse med omsorgsovertakelse og plassering av søsken kan dette gi utslag i ulik praksis. Det er uvisst hvordan den enkelte barnevernansatte vurderer om søsken skal plasseres sammen eller ikke, og det er nettopp dette som er oppgavens fokus videre.

2.2.1 Juridiske retningslinjer

Det foreligger retningslinjer for fosterhjem (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020a), disse sier imidlertid ikke noe om søskenplassering. I retningslinjene for fosterhjem står det at hvor mange barn som skal plasseres i fosterhjem, avhenger av hvert enkelt barns behov og de samlede ressursene til fosterfamilien (Ellingsen et al., 2020, s. 15). Det er står ingen steder i loven presisert at søsken skal plasseres sammen i fosterhjem. I barnevernloven § 4-16 står det derimot at: «Barneverntjenesten skal, der hensynet til barnet ikke taler imot det, legge til rette for samvær med søsken». Dette er det den eneste gangen begrepet «søsken» er nevnt i barnevernloven. Det er imidlertid ulike lover, forskrifter og retningslinjer som styrer fosterhjemsarbeidet i Norge. Denne oppgavens omfang tillater ikke å utdype disse i sin helhet.

Barnekonvensjonen En av de mest sentrale retningslinjene er menneskerettighetskonvensjonene som har til hensikt å ivareta barns behov for spesiell beskyttelse, er FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen). Konvensjonen ble vedtatt i 1989 av FN og ratifisert av Norge i 1991. Konvensjonen ble i 2003 inkorporert i norsk lov. Det betyr at konvensjonens bestemmelser går foran bestemmelser i annen norsk lovgivning, ved motstrid. Konvensjonen skal sikre barns rett til medbestemmelse og omsorg. Prinsippet om barnets beste er presisert som et grunnleggende hensyn (Sundt, 2016b, s. 52).

2.2.2 Plassering utenfor hjemmet

I KOSTRA-rapportering fra kommunene blir det fra barnevernet rapportert hvor mange barn og unge som er plassert utenfor hjemmet. KOSTRA er et nasjonalt system som samler inn informasjon om kommunal virksomhet (Statistisk sentralbyrå, u.d.). Per 31. desember 2018 var det ifølge Statistisk sentralbyrå (2019b) 39 043 barn og unge med barnevernstiltak. I figur 1 presenteres det årlige antall plasseringer i barnevernet, fra 2013 til 2018. Det fremkommer imidlertid ikke hvorvidt det er enslige barn eller søsken som ble plassert.

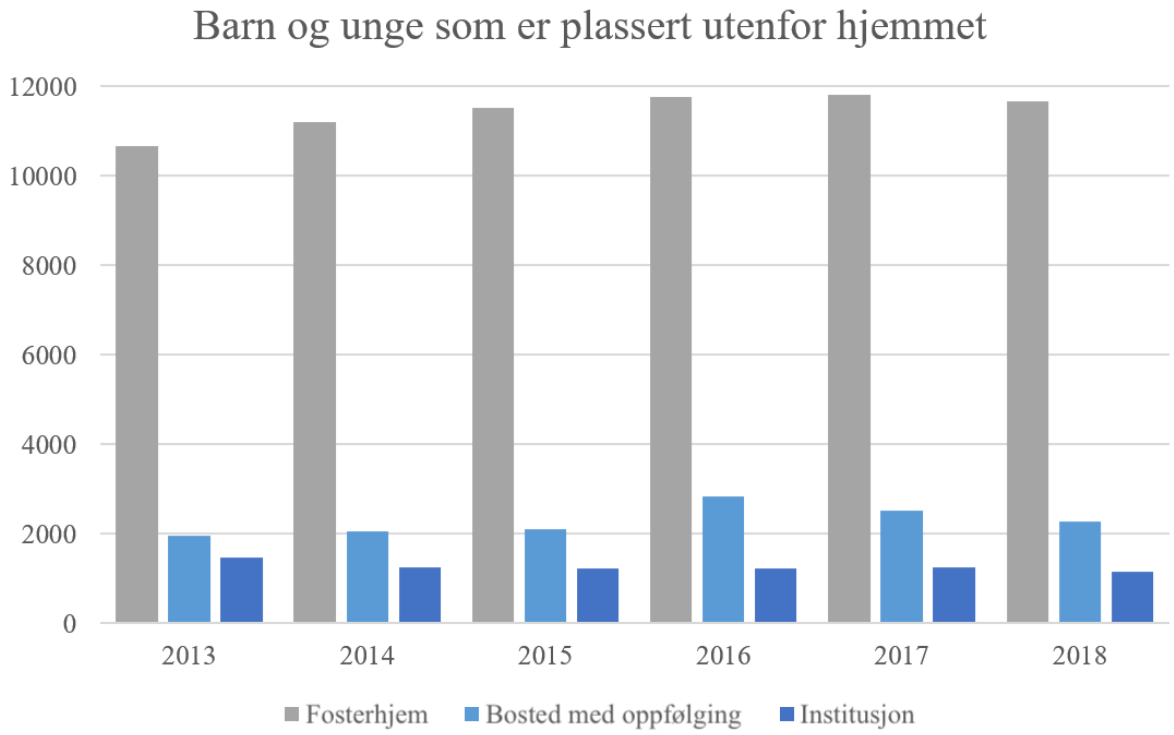

Figur 1: Viser antall barn og unge som er plassert utenfor hjemmet i perioden 2013 til 2018. Plasseringen fordeler seg på institusjoner, fosterhjem og bosted med oppfølging. (Statistisk sentralbyrå, 2019c)

Per 31.12.2018 var det 39 043 barn med barnevernstiltak. Av disse var det 15 092 barn og unge plassert i fosterhjem, ved barnevernsinstitusjon eller i egen bolig med oppfølging. Dette representerer i underkant av 40 % av barn og unge med tiltak fra barnevernet. Av disse var 77 % plassert i fosterhjem, 15 % i bolig med oppfølgning og 8 % plassert i barnevernsinstitusjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019a).

Det var en jevn økning i antall barn og unge som blir plassert utenfor hjemmet sitt ved utgangen av året frem til 2016. De siste årene har det derimot vært en nedgang i barn som er plassert utenfor hjemmet sitt. Som vi ser av statistikken har det i perioden 2013 til 2018 vært en økning i fosterhjemsplassering på i underkant av 10 % mens den samlede totale økningen for plassering utenfor hjemmet i samme periode ligger på i overkant av 7 %. En kan også se av tabellen at plassering i institusjon i samme periode er redusert med ca. 21 % og bosted med oppfølging er økt med ca. 17 % (Statistisk sentralbyrå, 2019c).

Statistikken sier ikke noe om på hvilket grunnlag plasseringer har skjedd, det vil si om det gjelder akuttplasseringer, omsorgsovertakelser, frivillige plasseringer eller plasseringer ved alvorlige adferdsproblemer (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019a).

2.2.3 Aldersfordeling

Blant plasserte barn og unge er alders- og plasseringsfordelingen ulik. Dette presenteres i figur 2, hvor aldersfordeling er plottet prosentvis mot plassering per 2018. Figuren viser at fosterhjem er den vanligste plasseringsformen i alle aldersgrupper frem til barnet er 18 år. Det er få barn under 6 år plassert i institusjoner. Av dem som bor i fosterhjem utgjør den yngste gruppen 0-2 år ca. 3 % og gruppen over 3-5 år ca. 8 % av det totale antallet. I tabellen går det frem at det er en markant økning i fosterhjemsplassering fra 6 års alder. Gruppen mellom 6-17 år utgjør til sammen ca. 70 % fosterhjemsplasseringene (Statistisk sentralbyrå, 2019d).

Figur 2 viser også at det er ca. 45 % i aldersgruppen 18-22 år som bor i fosterhjem. Dette utgjør ca. 13 % av den totale fosterhjemsplasseringen (Statistisk sentralbyrå, 2019d).

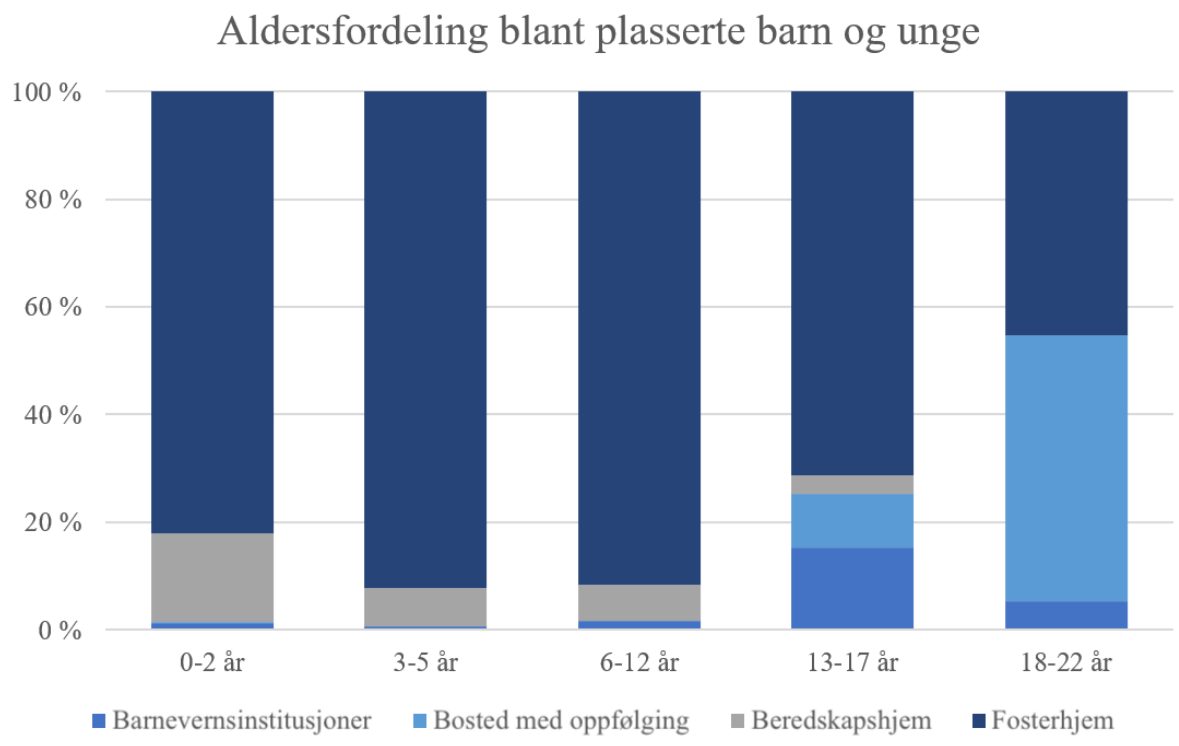

Figur 2: Aldersfordelingen blant plasserte barn og unge ved utgangen av 2018. Plasseringen fordeler seg på barnevernsinstitusjoner, bosted med oppfølging, beredskapshjem og fosterhjem (Statistisk sentralbyrå, 2019d).

2.2.4 Søskenforhold

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 80 % av barn (0-17 år) i norske husholdninger har søsken per 2018 (Statistisk sentralbyrå, 2019a), som presentert i figur 3. Samtidig er rundt 15 000 barn og unge er plassert utenfor hjemmet (Statistisk sentralbyrå, 2019a). Om vi legger disse tallene til grunn, vil søsken være en faktor i ca. 12 000 av disse sakene.

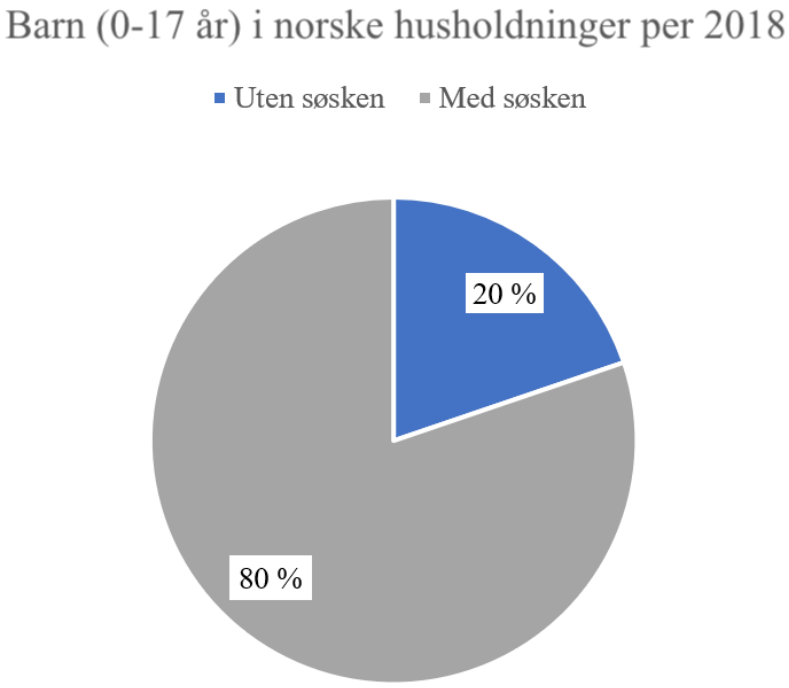

Figur 3: Viser prosentvis fordeling av barn mellom 0-17 år i norske husholdninger i 2018 (Statistisk sentralbyrå, 2019d).

Ifølge Statistisk sentralbyrå finnes det som nevnt ingen tilgjengelig offisiell statistikk på hvor mange barn plassert utenfor hjemmet eller hvor mange omsorgsovertakelser hvor søsken-plassering er som en problemstilling (se Vedlegg 5). Dette tallet gir likevel en sterk pekepinn om at barnevernet i svært mange saker som omhandler omsorgsovertakelse, også må ta stilling til plassering av søsken.

2.3 Barnets best i lys av forsterhjemsplassering

Et hovedbegrep i alt barnevernsarbeid er begrepet «barnets beste». Søskenplassering blir ofte knyttet til prinsippet om barnets beste (Falck-Eriksen, 2018, s. 31). Hensynet til barnets beste er nedfelt i barnekonvensjonen og står nærmere presisert i lov om barneverntjenester (barnevernloven) §4-1: «Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen.» Når barn skal plasseres i fosterhjem, fremgår det i barnevernloven §4-1, barnekonvensjonen artikkel 3.1 og Grunnloven § 104 andre ledd at valget av fosterhjem skal være i enkeltbarnets beste interesser. Dette er det viktigste formelle kravet som styrer forløpet opp mot vedtak om omsorgsplassering av fylkesnemnda. Med dette menes at fosterhjemmet må kunne møte de individuelle interessene og behovene til hvert enkelt barn i søskenflokken (Falck-Eriksen, 2018, s. 31). Det står ikke i barnevernloven at det er påkrevd at søsken skal plasseres sammen, men kommunene skal tilrettelegge for samvær mellom søsknene dersom det ikke strider mot prinsippet om barnets beste jf. barnevernloven § 4-16.

Når man skal vurdere barnets beste er det mange ting som skal vurderes. Barnets forhistorie, barnets egne meninger og nåværende situasjon, barnets behov for oppfølging og barnets biologiske familie er eksempler på ting som er relevante i vurderingen, og særlig relevante i valg av fosterhjem. Barnets emosjonelle, psykososiale behov og behov for oppfølging, og om fosterhjemmet er kompetent i møte med dette er sentralt i vurderingene (Falck-Eriksen, 2018, s. 32). Barneverntjenesten må også vurdere kvaliteten på søskenrelasjonen for å avgjøre det enkelte barnets beste. Kjønn, aldersspenn, ulike behov og størrelse på søskenflokken er faktorer som spiller inn (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020b).

For fosterhjem utgjør prinsippet om barnets beste et krav. Fosterhjem må være i stand til å ta imot det enkelte barnet og møte dets behov. I tilfeller hvor det innebærer søsken, må fosterhjemmet kunne møte enkeltbarnas behov (Falck-Eriksen, 2018, s. 32). Det kan på mange måter problematisk at barnevernet bruker begrepet «barnets beste» som et arbeidsredskap i barnevernsarbeid. Siden barnets beste er en såpass subjektivt skjønnsmessig vurdering, og opp til hver enkelt hva en ilegger begrepet, åpner det for at det kan tolkes på ulike måter. Hvor går grensen mellom hva som er godt nok og hva som ikke er godt nok? Denne oppfatningen er dynamisk og endres over tid. Bunkholdt (2010) viser til at de fleste barnevernstiltak før den første barnevernloven (før 1953) var omsorgsovertakelser, fordi å flytte fra svakt fungerende familier

alltid ble oppfattet å være barnets beste på den tiden. I dag derimot skal det mye til å flytte barn fra biologisk familie (Bunkholdt, 2010, s. 16). I vurderingen av søskenplassering balanserer man dessuten også mellom barnets individuelle behov og søskenflokkens behov.

2.4 Hva sier forskning om søskenplasseringer?

Det finnes som nevnt lite norsk forskning om søskenplasseringer i fosterhjem, og det gis ingen klare anbefalinger verken for etter mot søskenplasseringer på et generelt grunnlag (Bunkholdt, 2010, s. 75). Det foreligger to masteroppgaver om samme temaet; Amundsen (2016) og Gundersen (2017) som utforsker søskenplasseringer i barnevernet. På oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), har Ellingsen et al. (2020) gjennomført prosjektet «Uønsket deling av søskenflokker» om uønsket oppsplitting av søskenflokker i fosterhjem. Det finnes også en del internasjonal forskning på temaet. Herunder vil noe av forskningen presenteres.

2.4.1 Bruk av fosterhjem som tiltak

Ved en plassering av barn utenfor hjemmet, er fosterhjem det klart mest brukte tiltaket. Falck-Eriksen (2018) hevder at fosterhjem er det eldste tiltaket i barnevernet og har røtter lengre tilbake enn selve barnevernet. Mange fosterbarn har mer sammensatte vansker nå enn tidligere, da barn som tidligere ville blitt plassert ved en institusjon nå heller blir plassert i fosterhjem (Sundt, 2016a, s. 31). En del av forskningen som er gjort om fosterbarn er problembasert og opptatt av utfordringer som fosterbarn kan ha. Det er ikke alle fosterbarn som har problemer. Noen fosterbarn og fosterforeldre knytter seg til hverandre for livet, noen får god hjelp av fosterforeldrene sine og noen flytter tidlig ut fra fosterhjemmet (Sundt, 2016a, s. 32). Selv om barn er fosterbarn, er de fortsatt enkeltindivider med sin egen historie og bakgrunn. Fosterbarn har egne interesser og ressurser, samtidig har de felles trekk og forskning omtaler fosterbarn som en gruppe (Sundt, 2016a, s. 32). Forskning viser at fosterbarn har større vansker i livet sammenlignet med andre barn. Det inkluderer emosjonelle og sosiale vansker, fysisk og psykisk helse, lærevansker og atferdsvansker (Sundt, 2016a, s. 32).

Manglende omsorgsevne og manglende foreldreferdigheter hos biologiske foreldre, er den vanligste grunnen til at barn må flytte i fosterhjem. Det kan handle om at biologiske foreldre strever med rusmisbruk, psykiske helse, fysisk og psykisk mishandling, sosiale problemer eller seksuelle overgrep. Når det gjelder eldre barn som flytter i fosterhjem kan det omhandle deres egen adferd, som etter ulike hjelpetiltak ikke har vært tilstrekkelig til å bedre barnets

omsorgssituasjon etter år med omsorgssvikt (Sundt, 2016a, s. 32). Barn som står uten omsorg ved at foreldre dør og hvor barnet ikke har annen familie, er gjerne også i behov for fosterhjem. Foreldre kan selv også ha et ønske om at barnet skal plasseres i fosterhjem.

2.4.2 Når søsken skal flytte i fosterhjem

Ifølge Ellingsen et al. (2020) er hovedregelen at søsken bør plasseres sammen, dersom ikke andre særlige grunner taler mot det. Når søsken skal flytte fra biologiske foreldre skal det vurderes om de skal flytte sammen eller hver for seg. I følge Bunkholdt (2016) kan søskenrelasjonen være den familierelasjonen som varer lengst. Søsken kan være en kilde til emosjonell støtte i oppveksten og til vennskap (Bunkholdt, 2016, s. 187). Forskning på søskenplasseringer viser som på mange andre områder, motstridende resultater. Noen studier viser at søsken klarer seg best sammen i en plassering, andre studier viser at dette kan være uheldig. Noen studier viser at det ikke er forskjell om søsken blir plassert sammen eller ikke (Bunkholdt, 2016, s. 187). At søsken skilles, kan ofte være fordi praktiske eller organisatoriske årsaker begrenser en søskenplassering, eller at barnevernfaglige vurderinger tilsier at det er barnets beste å ikke plassere søsken sammen (Ellingsen et al., 2020, s. 18).

2.4.3 Faktorer som taler for at søsken plasseres sammen

Søskenforhold kan fungere som en beskyttende faktor for barn som er blitt plassert fra biologisk familie (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 1). Washington (2007) viser til forskning om at søsken har betydelig nytte av å bo sammen. Videre hevder hun at hvis det er mulig bør barn plasseres sammen med søsken, med mindre det foreligger overbevisende grunner for å splitte dem (Washington, 2007, s. 431). Falck-Eriksen (2018) hevder at søskenplasseringer ser ut til å være mer stabile enn separate plasseringer av hvert enkelt søsken (Falck-Eriksen, 2018, s. 37). I en rapport utarbeidet av Forandringsfabrikken deler unge med søsken erfaringer og råd knyttet til å være søsken i barnevernet. I rapporten ble det hevdet av søsken var viktig, og et av sitatene var:

> «Som utgangspunkt må dere flytte søsken sammen. Men selvfølgelig kan det være grunner til at vi ikke skal det. Vi ber dere være sikre hvis dere vil gjøre det. Altfor mange av oss savner søsken. Plasser oss alltid sånn at vi kan ha kontakt med hverandre» (Forandringsfabrikken, 2013)

Bunkholdt (2010) mener sorgen ved atskillelse og savn etter foreldre kan bli mindre når barn har med seg noen man kjenner i plasseringen. Søsken kan hjelpe hverandre å holde fast på minner, og ved en søskenplassering har en med seg noen som kjenner livshistorien (Bunkholdt, 2010, s. 76). Søsken som er plassert sammen, sammenlignet med de som har blitt splittet ved plasseringer, har vist en tendens til å vise mer nærhet til fosterforeldrene sine, og trivsel ved å bo i fosterhjemmet (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 2). Det kan handle om at søsken opplever større trygghetsfølelse og mindre stress, siden ikke alle forholdene de er vante med endres samtidig (Falck-Eriksen, 2018, s. 37). Når søsken skilles i en plassering kan de ofte bekymre seg for søsknene sine i de andre fosterhjemmene, eller for at de er igjen med biologiske foreldre (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 2).

Ofte forsøker man å plassere søsken i samme hjem ved akuttplasseringer, fordi det anses som det mest skånsomme i en situasjon hvor barna skilles fra foreldrene. Man antar at søsken er til hjelp for hverandre i disse situasjonene. I litteratur blir det beskrevet mange positive sider ved søskenrelasjoner, og det er derfor mange grunner til å anta dette (Hestvik, 2019). Bunkholdt (2016) viser til spesifikke grunner som anses som gode grunner til at søsken skal plasseres sammen:

Stabilitet og kontinuitet Ifølge Ellingsen et al. (2020, s. 27) gir søsken en følelse av trygghet og kontinuitet. Når barn flyttes i fosterhjem, brytes den viktigste tilgangen til kontinuitet. Barnet har ikke lengre tilgang til steder eller menneskene som hittil har dannet trådene i livet (Bunkholdt, 2010, s. 105). Man opplever kontinuitet ved å være omringet av de sammen menneskene gjennom oppveksten og senere i livet. Vanligvis er foreldre og søsken den største kilden til kontinuitet. Av og til må kontinuiteten brytes slik at barn skal få stabilitet og den tryggheten de trenger for å sikre god utvikling. For å kompensere kontinuitetsbruddet kan gode samværsavtaler være en løsning (Bunkholdt, 2016, s. 187). Stabilitet i omsorg handler om at barnet har de samme menneskene rundt seg og at disse er forutsigbare og til å stole på. Kontinuitet handler om å ha en sammenhengende livshistorie. En sammenhengende livshistorie kan man få ved å være omgitt av de samme personene hele livet. Andre kilder til kontinuitet er bilder, minner og steder (Bunkholdt, 2010, s. 17). Søskenforhold kan gi en kilde til kontinuitet gjennom barns levetid og være et av de lengste forholdene mennesker opplever. For noen søsken under omsorg kan deres seperasjon eller sjeldne samvær imidlertid føre til at disse forholdene visner (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 2). Studier viser at søsken som plasseres sammen i fosterhjem,

stort sett er mer vellykkede enn plasseringene hvor søsken splittes (Meakings et al., 2017, s. 13). Ifølge Ellingsen et al. (2020, s. 27) vedvarer ofte søskenrelasjonen ved at søsken blir plassert i samme fosterhjem.

Når barnevernansatte står i vurderingen om søsken skal plasseres i samme fosterhjem, må de blant annet vurdere stabilitet og kontinuitet. Et av spørsmålene barnevernansatte må vurdere er i forholdt til om en skal la barn leve under ustabile omsorgsforhold for å slippe å bryte kontinuiteten, eller bryte kontinuitetsbånd for å øke barnets muligheter som stabil omsorg (Bunkholdt, 2010, s. 18).

Trøst Det er for mange barn en sorg å bli flyttet fra hjemmet og foreldrene sine. Å være sammen med søsken i denne prosessen kan for mange være en trøst. Når søsken blir plassert sammen, er de ikke alene og de har noen med seg som kjenner en godt (Bunkholdt, 2016, s. 187). I Gundersen (2017, s. 59) studie fremkommer det at søsken som viser god omsorg kan være en trøst for hverandre, noe som anses som fordelaktig ved en plassering av søsken i samme fosterhjem.

Søsken kjenner hverandre godt Søsken har ofte et tillitsforhold til hverandre og kjenner hverandre godt. I tilfeller hvor tillitsforholdet er tilstede, vil søsken kunne betro seg til hverandre om tanker og følelser, og på den måten være en hjelper og trygghet i en plassering (Bunkholdt, 2016, s. 187). Falck-Eriksen (2018) hevder at barn som opplever forutsigbarhet og trygghet på sine egne betingelser, har bedre grunnlag for sikre og oppleve en stabil plassering (Falck-Eriksen, 2018, s. 32). Forholdet søsken har til hverandre gir ofte emosjonell støtte og hjelp til å oppnå utviklingsmessige milepæler. Når søsken splittes fra hverandre indikerer forskning at en rekke barn føler at «de mister en del av seg selv». I følge Bufdir bør det ikke forekomme splittelser med mindre det er vurdert at det er det enkelte barnets beste (Falck-Eriksen, 2017, s. 9). Ifølge Kernan (2005) kan en splittelse mellom søsken forsterke angst og smerte som barna allerede føler i forbindelse med separasjonen fra biologiske foreldre. Mange barn har rapportert at de opplevde smerte, skyld, angst og tapt identitet når de ble plassert i fosterhjem. Det ble også rapportert om at søsken i stor grad gir hverandre trøst, støtte og følelse av tilhørighet, kontinuitet og stabilitet. Søsken spiller en avgjørende rolle i utviklingen av identitet (Kernan, 2005). De siste årene har forhold mellom søsken i fosterhjem fått en økende oppmerksomhet fra barnevernets felt (Washington, 2007, s. 426). De fleste barn har betydelig nytte av å bo sammen med søsken.

De fleste studier viser at det å plassere søsken sammen i de fleste studier er med på å øke stabilitet for barn, ifølge Falck-Eriksen (2018). Ved å bli plassert sammen oppfylles retten til familieliv. Studier har vist at tilfeller hvor ungdommer får være mer involverte i beslutningsprosesser, fører til bedre resultater, også med hensyn til søskenplasseringer (Meakings et al., 2017, s. 13).

Tilknytning Ved en plassering i fosterhjem legges det stor vekt på å hjelpe barna å utvikle en trygg tilknytningsrelasjon (Jacobsen, 2016, s. 131). Bø og Schiefloe (2007) sier at «tilknytning som begrep brukes om barns følelsesmessige nærhet til primærrelasjonene, særlig foreldre og søsken». Begrepet tilknytning er en sterk tilhørighetsfølelse. Denne følelsen går begge veier i en relasjon. Når en snakker om tilknytningsatferd, snakker en om atferd, følelser og signaler som regulerer nærheten barnet søker. Barn ønsker å være synlige og benytter seg av blikk, gråt og smil for å søke omsorgspersonene. Tilknytning omhandler barnets behov for omsorg, samspill, følsomhet, kommunikasjon og samhørighet. De nevnte begrepene er relasjonsbegreper og blir tilfredsstilt gjennom relasjoner (Bø & Schiefloe, 2007, s. 120). Ifølge (Gundersen, 2017, s. 66) kan søsken i noen tilfeller påta seg en rolle som tilknytningsperson for yngre søsken. Tilknytningsrelasjon er dermed et aspekt i vurderingen om søskenplassering.

2.4.4 Faktorer som taler mot at søsken plasseres sammen

Om søsken skal plasseres sammen eller splittes ved en plassering i fosterhjem er et stort og viktig dilemma barnevernansatte står ovenfor. Til tross for at søsken har samme gener og vokst opp under samme «hjemmeforhold» er de ulike. De er ulike med hensyn til personlighet og resiliens. Søsken vil blant annet oppleve foreldrenes økonomi, forhold, venner og kultur ulikt selv de har den samme intellektuelle utrustningen (Borge, 2012, s. 88). Selv om søsken har sterke bånd til hverandre, trenger ikke det å være utelukkende positivt. Av og til er konfliktene såpass dominerende at omsorgen for søsken er lite fremtredende (Hestvik, 2019). Å plassere søsken i samme hjem skal ifølge Child Welfare Information Gateway (2019) alltid være første prioritering. Det kan imidlertid være situasjoner der det ikke er tilrådelig å plassere søsken sammen på grunn av hensyn som følger av traumer som barna har opplevd. Hvis man er usikker på om søsken skal plasseres sammen, må den barnevernansatte foreta en vurdering av søskenforholdet for å avgjøre om det er berettiget å plassere søsken i separate hjem (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 4). Forskning på søskendyader (relasjon mellom to søsken) viser at søsken ikke nødvendigvis har samme oppfatning av søskenforholdet. En lillebror kan oppleve relasjonen med storebror

som svært positiv mens storebror opplever kontakten med lillebror som negativ (Borge, 2012, s. 89). Dersom relasjonen mellom søsken er skadelig bør de ikke plasseres i samme fosterhjem (Ellingsen et al., 2020, s. 12).

Alle saker er ulike. Ifølge Bufdir må barneverntjenesten kunne vurdere kvaliteten på søsken-relasjon for å kunne avgjøre om det er det enkelte barnets beste å bli plassert sammen med søsken (Ellingsen et al., 2020, s. 3). I hver sak må det vurderes om søsknenes relasjon har såpass negativ innvirkning, eller om søsken har så store individuelle behov at de ikke bør bo sammen. Man må alltid vurdere det opp mot betydningen søsknene har for hverandre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020b). Det er ulike risikofaktorer som kan oppstå ved søskenplassering. Under blir fire av disse nærmere beskrevet.

Store omsorgsbehov Bunkholdt (2010) hevder at søskenplassering kan være ugunstig i tilfeller hvor et av barna har psykiske problemer eller alvorlig atferdsvansker. Barn som blir flyttet i fosterhjem har ofte levd under omsorgssvikt og kan bære preg av dette. Det kan vise seg i form av atferdsproblemer, tilknytningsproblemer, begrensede sosiale ferdigheter og vansker med å akseptere grenser. Denne gruppen kan kreve mye av fosterforeldre. Barneverntjenestene må vurdere hvor store problem hvert enkelt søsken strever med og hva det innebærer for fosterforeldre når søsken skal flytte. Hvis flere barn har omfattende problemer kan det bli for mye for fosterforeldre. Da kan det være bedre for barna å bli plassert i ulike hjem og ha hyppige samvær, slik at hvert søsken får den hjelpen og omsorgen de trenger (Bunkholdt, 2016, s. 187).

Gjennom studien til Amundsen (2016, s. 56) fremkom det at barnevernansatte ikke plasserer søsken sammen dersom samhandlingsmønstre eller relasjonen mellom søsken er skadelig eller utfordrende. Når søsken betyr mye for hverandre, kan det virke brutalt å skulle skille dem fra hverandre. Dersom belastningen blir for stor for fosterforeldrene, slik at et eller flere barn må flytte fra fosterhjemmet til et nytt fosterhjem, kan det bli en større belastning (Bunkholdt, 2016, s. 187). Kernan (2005) hevder at en av de vanligste grunnene til at søsken splittes ved plassering i fosterhjem er at barna ofte har ulike behov og at mange ofte trenger en-til-en-oppmerksomhet fra fosterforeldrene.

Når fosterbarn har store individuelle behov, slik at det blir vanskelig for fosterhjemmet å håndtere mer enn ett barn, hevder Ellingsen et al. (2020, s. 12) at søsken bør plasseres i hvert sitt fosterhjem. Ifølge Amundsen (2016, s. 56) plasserer ofte barnevernansatte søsken i ulike hjem dersom barns

enkelte behov er såpass krevende at det vurderes som best at barnet blir plassert alene. Meakings et al. (2017, s. 13) viser til at ungdommer med alvorlige atferdsvansker ofte har en fordel av å bli plassert uten søsken.

Lojalitetskonflikt En utfordring ved å plassere søsken i samme fosterhjem er hvis et eller flere av barna havner i lojalitetskonflikt. Det kan være uheldig hvis et av barna påtar seg rollen som delegat for foreldrene. I slike tilfeller kan søsknene få problemer med å ta imot omsorg fra fosterforeldrene fordi de vil være lojale mot søsken og biologiske foreldre (Bunkholdt, 2010, s. 76). Hestvik (2019) viser til en artikkel av Bank og Hank (1997) som hevder at søsken, som en overlevelsesmekanisme, kan utvikle en sterk lojalitet overfor hverandre når foreldrene ikke er tilstede lengre. Det fordrer at barnas grunnleggende omsorgsbehov er blitt møtt tidlig i barndommen. Rivalisering mellom søsken kan knyttes til væremåten til foreldrene. For eksempel forekommer ofte favorisering av barn i mange familier, mens i velfungerende familier fordeles oppmerksomheten på barna slik at man unngår konflikter. I mindre velfungerende familier kan rivalisering og vedvarende sjalusi oppstå på grunn av den stadige favoriseringen (Hestvik, 2019).

Vedlikehold av gamle definisjoner I mange familier blir familiemedlemmer tildelt roller og defineres ut fra disse (umulius, syndebukk, klovn, megler). Slike roller opprettholdes ved at andre bekrefter rollene. Hvis søsken som flytter sammen har negative definisjoner av hverandre, kan det bidra til at de fortsetter å holde fast i disse rollene. Fosterforeldre må i disse tilfellene forsøke å redefinere slike uheldige roller og erstatte disse. En stor utfordring er hvis søsknenes rolledefinisjoner fungerer som en motkraft på hverandre (Bunkholdt, 2010, s. 76).

Stor søskenflokk En utfordring med hensyn til å plassere søsken sammen kan være at det er en stor søskenflokk, og at det blir problemer med å finne fosterhjem som har kapasitet og plass til å ta imot alle (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 4). En annen utfordring er at barna har ulike behov eller at barna har behov for fosterhjem på ulike tidspunkter (Child Welfare Information Gateway, 2019, s. 4). Ifølge Vinnerljung, Sallnäs og Berlin (2017) øker risikoen for brudd i plasseringen ved å plassere en større søskenflokk i samme fosterhjem (Vinnerljung et al., 2017, s. 19).

2.4.5 Konklusjoner fra kapittelet

Kunnskapen som er blitt presentert ovenfor viser at hovedregelen er at søsken skal plasseres sammen. Stabilitet og kontinuitet, at søsken har trøst i hverandre, at søsken kjenner hverandre godt og tilfeller hvor tilknytningen mellom søsken er sterk, er faktorer som taler for at søsken bør plasseres sammen. Faktorer som taler mot at søsken skal plasseres sammen er tilfeller hvor søsken har store individuelle omsorgsbehov, opplever lojalitetskonflikt, vedlikeholder gamle definisjoner eller er en stor søskenflokk. Vurderingen om søsken skal plasseres sammen fosterhjem er en kompleks vurdering siden det er mange ulike faktorer som må tas hensyn til.

Det føres som nevnt ikke statistikk på søskenplasseringer i fosterhjem og det foreligger lite forskning på temaet. Statistikken som ble presentert ovenfor indikerer at barnevernansatte ofte står ovenfor vurderingen om søskenplassering i fosterhjem. Videre vil oppgaven se nærmere på hvilke vurderinger og refleksjoner, et representativt utvalg barnevernansatte, legger til grunn i vurderingen om søskenplassering. Oppgavens funn og analyse vil være et supplement til eksisterende kunnskap om søskenplasseringer. Forhåpentligvis kan oppgaven bidra i å styrke kompetanse i vurderingene hvor det skal tas stilling til om søsken skal plasseres hver for seg, eller sammen i fosterhjem.

3 Metode

Dette kapittelet ser nærmere på hvordan problemstillingen ble tilnærmet gjennom kvalitative dybdeintervju. Kapittelet starter med en kort redegjørelse for det vitenskapsteoretiske utgangspunktet. Videre blir den kvalitative datainnsamlingsmetoden beskrevet og valg som ble tatt underveis blir begrunnet. Oppgavens validitet, reliabilitet og generalisering blir kort diskutert. Avslutningsvis blir etiske betraktninger og svakheter ved kvalitativ metode redegjort for.

3.1 Vitenskapsteoretisk utgangpunkt

Den kvalitative metoden støtter seg på det hermeneutiske og det fenomenologiske vitenskapssynet, og vil være et nyttig verktøy for å fremme informantenes erfaringer og vurderinger knyttet til grunner for og mot søskenplassering. Hensikten med prosjektet var å utforske hvilke vurderinger de ansatte fra barneverntjenesten la vekt på når søsken skulle plasseres. Under intervjuene kom også følelser og refleksjoner rundt temaet frem.

I følge Thornquist (2003) omhandler hermeneutikk spørsmål knyttet til forståelse og fortolkning. Denne oppgaven handler om å forstå hvilke vurderinger om ligger bak avgjørelsene rundt søskenplasseringer. Det er først og fremst tekster som er hermeneutikkens objekter (Thornquist, 2003, s. 139), i dette tilfellet transkripsjonene fra intervjuene og forfatterens forståelse og fortolkning av disse. Empirien i studien er basert på barnevernansattes tanker, erfaringer, opplevelser og refleksjoner. Med bakgrunn i dette kan man trekke inn fenomenologi, siden den baserer seg på subjektive opplevelser. Gjennom en fenomenologisk tilnærming forsøker forskeren å studere verden ut fra informantenes perspektiv. Denne oppgaven utforsker barnevernansattes vurderinger rundt søskenplasseringer, fra deres perspektiv.

3.2 Kvalitativ datainnsamlingsmetode

Ifølge Dalland (2017) tar kvalitativ metode sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke kan tallfestes eller måles. Ved kvalitativ metode får forskeren mulighet til å gå i dybden og innhente unike erfaringer, og arbeidet skjer i direkte kontakt med feltet (Dalland, 2017, s. 53). Mehmetoglu (2004) viser til at fokuset i de fleste kvalitative studier er å studere personer. Videre nevner han at kvalitativ metode er hensiktsmessig når det forskes på et tema som det ikke er forsket på, eller er lite forskning på fra før (Mehmetoglu, 2004, s. 61).

Ved å benytte intervju som kvalitativ metode får forskeren innsikt i menneskers meninger, virkelighetskonstruksjoner og persepsjoner (Mehmetoglu, 2004, s. 67). Til sammen ble syv barnevernansatte fra fire ulike barneverntjenester intervjuet. Fem av informantene hadde sosionomutdanning i bunn og to var utdannet barnevernspedagoger. Samtlige hadde en rekke videreutdanninger og en av informantene hadde kun jobbet ett år i relevant jobb etter fullført utdanning. Til felles hadde alle å ha gjennomført en eller flere plasseringer av søsken. Tre av syv informanter var eller hadde vært fosterforeldre selv.

3.2.1 Dybdeintervju

Innen samfunnsforskning har man sett en betydelig økning av bruken av dybdeintervju (Tjora, 2017b, s. 118). Tjora (2017b) beskriver dybdeintervju som er egnet metode hvor en vil studere enkeltpersoners erfaringer, holdninger og meninger. Ved dybdeintervju kan man få beskrevet verden sett fra den enkelte informantens ståsted. Dybdeintervju er hensiktsmessig når man skal utforske nyansene i opplevelser og erfaringer (Tjora, 2017b, s. 114).

Formålet med dybdeintervju er å skape en situasjon for en fri samtale rundt spesifikke temaer som forskeren har forhåndsbestemt. I denne oppgaven var temaet søskenplasseringer og hensikten var å finne ut hvilke vurderinger de barnevernansatte vektla når søsken skal plasseres i fosterhjem. Ofte skaper forskeren en avslappet stemning og setter av tid før intervjuet kommer i gang, slik at informanten kan snakke fritt om egne erfaringer og meninger om det aktuelle temaet. Innen dybdeintervju benyttes ofte åpne spørsmål slik at informanten får mulighet til å utbrodere der hvor de har mye å fortelle (Tjora, 2017b, s. 114). Dette viste seg å være positivt i intervjuene, da de barnevernansatte som ble intervjuet var snakkesalige og trengte få oppfølgingsspørsmål.

3.2.2 Forskeren som forskningsinstrument

Ved dybdeintervju kan forskeren i stor grad initiere og avtale når intervjuene skal skje selv, noe som kan anses som en fordel. På denne måten får forskeren kontroll på fremdrift, datamengde og innhold (Tjora, 2017b, s. 118). Prosessen med å selv finne informanter var spennende. Når kontakten var opprettet, ble det raskt en enighet om tidspunkt og møtested.

Forskerrollen inkluderer at man er en form for moderator under intervjuet. Det fordrer at man evner å engasjere deltagerne til å få i gang en god samtale. Tjora (2017b) anbefaler aktiv styring under intervjusituasjonen. Det ble lagt vekt på å stille tydelige, men åpne spørsmål som ga

informantene rom til å reflektere. Det ble også satt av god tid til intervjuene. Det ble tatt et bevisst valg i forkant av datainnsamlingen med å ikke dypdykke i teori. Dette valget ble tatt slik at hverken spørsmål under intervjuet eller analysen i etterkant, skulle bli farget av teorien. Informantene ble derfor møtt med stor nysgjerrighet og åpenhet fra intervjuer.

Både informant og intervjuer har ofte forventninger til hverandre og dette bidrar til å skape rammer for kommunikasjonen. Slike forventninger kan være kjønn, alder, yrke og livssituasjon (Tjora, 2017b, s. 118). Som forsker var det viktig å møte opp i god tid til intervjuene. Det ble også forsøkt å fremstå vennlig med godt humør, være rolig og lyttende. Intervjuene ble innledet med å forklare intervjuerens utgangspunkt som student med lite erfaring fra praksis som er interessert i å lære om temaet.

3.2.3 Informert samtykke

Kvale og Svend (2015) formulerer informert samtykke som at informantene opplyses om forskningsprosjektets formål og hovedtrekk. Informert samtykke handler også om å informere informantene om at de deltar frivillig og når som helst har mulighet til å trekke seg fra prosjektet (Kvale & Svend, 2015, s. 104). Alle informantene ble orientert om samtykke i et infoskriv om prosjektet allerede i rekrutteringsprosessen. Hvert intervju ble også innledet med en gjennomgang av infoskrivet om prosjektet (se Vedlegg 1) og alle informantene signerte samtykkeskjema (se Vedlegg 2) før intervjuet startet.

Informantene ble videre informert om prosjektets konfidensialitet. Konfidensialitet innebærer at dataen ikke kan spores opp eller identifisere deltakerne (Kvale & Svend, 2015, s. 106). Intervjuene ble fullstendig anonymisert i transkriberingen. Det er kun intervjuer og veileder som har tilgang til transkripsjonene.

3.2.4 Rekruttering og utvalg

Idet målgruppe for forskningsprosjektet er bestemt, er neste steg å velge ut informanter. For kvalitative intervjustudier er hovedregelen å velge ut informanter som av ulike grunner kan uttale seg om det aktuelle temaet. Slike utvalg blir kalt for strategiske eller teoretiske (Tjora, 2017b, s. 130). Med bakgrunn i oppgavens problemstilling, å utforske barnevernsansattes vurderinger, ble det naturlig å benytte et strategisk utvalg ved å forsøke å komme i kontakt med ulike kommunale barneverntjenester for å undersøke om tjenestene hadde ansatte med erfaring fra

søskenplasseringer som ønsket å delta i prosjektet.

Rekrutteringen av informanter foregikk i første omgang over e-post. Det ble utarbeidet et informasjonsskriv om prosjektet (se Vedlegg 1) som ble sendt til tjenestene med forespørsel om deltagelse. Denne ble sendt til over ti ulike barneverntjenester i landet. Informasjonsskrivet var inspirert av Mehmetoglu (2004) som mener at sannsynligheten for å lykkes med å få adgang til informanter kan øke gjennom å ha med følgende punkter: bakgrunn for prosjektet, hvordan datainnsamlingen skal foregå, at anonymitet ved deltakelse er garantert, informasjon om at deltakerne når som helst kan trekke seg og potensielle fordeler med deltakelse (Mehmetoglu, 2004, s. 63).

Det ble forsøkt å nå de ulike barneverntjenestenes leder via telefon for å informere om e-posten som var sendt og for å presentere prosjektet personlig. I noen tilfeller var det ikke mulig å finne kontaktinformasjonen til leder, fordi kun mottakstelefon til barneverntjenesten var tilgjengelig – i disse tilfellene ble mottakstelefonen ringt. Det ble opprettet et skjema med oversikt over hvem som ble kontaktet, når de ble kontaktet, om de hadde gitt tilbakemelding og eventuelt hva tilbakemeldingen var. Ifølge Tjora (2017b) er det ikke uvanlig at det kan være vanskelig å rekruttere informanter. Det skulle vise seg å være vanskeligere enn først antatt å komme i kontakt med barneverntjenestene på denne måten. Det var både vanskelig å komme i telefonkontakt og kontakt på e-post med de ulike barneverntjenestene. Noen tjenester ga ikke tilbakemelding og noen tjenester meldte avbud.

Da denne formen for rekruttering ikke lyktes, ble en personlig bekjent i en barneverntjeneste kontaktet. Vedkommende kunne videreformidle kontakt med tre andre barneverntjenester, i tillegg til sin egen. Tjora (2017b) benevner denne metoden som «snøballmetoden». Det er en metode for å rekruttere informanter ved å spørre andre påmeldte informanter om forslag til nye informanter (Tjora, 2017b, s. 265). Det blir kalt for snøballmetoden fordi man først begynner med noen informanter, som gradvis vokser ut fra tips av informantene til nye informanter og dermed eser ut som en snøball (Tjora, 2017b, s. 135). Etter snøballmetoden var fem informanter rekruttert til prosjektet.

Parallelt med forsøk av rekruttering og rekruttering via snøballmetoden, ble en søknad om gjennomføring av prosjektet i en kommune behandlet. Søknaden ble sendt i august og godkjent i desember. Dermed var to informanter til rekruttert. Intervju ble gjennomført og transkribert fortløpende etter hvert som informantene meldte seg. Det var en aktiv rekruttering. Gjennom

gjentatte invitasjoner og hjelp fra en tidligere kollega av intervjueren resulterte det i tilsammen syv informanter fra fire ulike barneverntjenester, spredt i to ulike fylker.

3.2.5 Intervjuguide

Tjora (2017b) hevder at det kan være hensiktsmessig å bruke en intervjuguide ved dybdeintervju (Tjora, 2017b, s. 153). Intervjuguiden (se Vedlegg 3) ble benyttet som en pekepinn og huskelapp under intervjuene. På denne måten kunne en fokusere på å holde intervjuene som en noenlunde fri og uformell samtale. Det er mange måter å forme et dybdeintervju på, men en vanlig måte er å dele det inn i de tre fasene oppvarming, refleksjon og avrunding (Tjora, 2017b, s. 145). Intervjuguiden startet derfor med fire ulike oppvarmingsspørsmål. Formålet med disse var å ufarliggjøre situasjonen og sette i gang intervjusituasjonen. I den andre fasen ble det stilt konkrete spørsmål om hvilke vurderinger de la vekt på når søsken skulle plasseres sammen eller når de tenkte at søsken ikke burde plasseres sammen.

Det ble benyttet samme intervjuguide i alle intervjuene. Informantene hadde samme bakgrunn og ble stilt samme spørsmål. Det var derfor ikke nødvendig å tilpasse intervjuguiden for hvert enkelt intervju. I utarbeidelsen av intervjuguiden ble det lagt vekt på å stille åpne spørsmål, slik at informantene kunne fortelle fritt om sine erfaringer og reflektere rundt tematikken søskenplasseringer. Under de første intervjuene var intervjuguiden en stor trygghet. Etter hvert som intervjuene ble gjennomført kom intervjuguiden såpass «under huden» at det ble naturlig å frigjøre seg mer fra den. Intervjuguiden ble et naturlig bakteppe. Etter hvert som intervjusituasjonen ble vant og trygg, opplevdes det en større flyt og mestring under intervjuene. Informantene utdypet spørsmålene godt av seg selv. Det resulterte i at flere spørsmål ble besvart uten at de nødvendigvis ble stilt direkte.

3.2.6 Bruk av lydopptak

Ifølge Tjora (2017b) er detaljerte lydopptak og gode transkripsjoner vesentlig for en god analyse. Det er vanlig å benytte lydopptak i de fleste former for intervju. Ved å benytte lydopptak får intervjueren med seg det som blir sagt og samtidig mulighet til å konsentrere seg om informantene og kommunikasjonen som løper under intervjusituasjonen (Tjora, 2017b, s. 166).

Det ble benyttet lydopptak under alle intervjuene. Det ble informert om lydopptak i informasjonsskrivet om prosjektet og i forkant av selve intervjuet. Det ble også informert om hvordan lydfilen

ville bli behandlet og oppbevart, og at den ville bli slettet etter bruk. Lydopptakene ble transkribert fortløpende og deretter slettet. Det fremkom ikke som problematisk for noen av informantene at det ble benyttet lydopptak, noe som kan tenkes kan være fordi de ble informert om det fra starten. Lydopptakeren lå diskret til under intervjuene og ble ikke ansett som et forstyrrende element. I ettertid ses det på som svært fordelaktig at alle intervjuene ble gjennomført med lydopptak, da all informasjon ble sikret. Det hadde trolig vært utfordrende å fått sikret all informasjonen ved å for eksempel notere samtalen, uten å ta lydopptak.

Siden det ble ble tatt lydopptak under intervjuene var prosjektet meldepliktig til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Søknaden ble sendt da intervjuguide og informasjonsskriv var ferdig skrevet. Prosjektsøknaden ble godkjent med forbehold om å laste opp et oppdatert informasjonsskriv da ikke alle punktene NSD ønsket var utfylt i det første dokumentet som ble sendt inn. Dette ble oppdatert og deretter godkjent (se Vedlegg 4).

3.2.7 Gjennomføring

Alle intervjuene ble gjennomført på informantenes egne arbeidsplasser. Dette ble avtalt på forhånd med hver enkelt barnevernansatt per e-post. Tjora (2017b) forklarer at for mange informanter er intervjuet en ukjent situasjon, mens for forskeren er det nøye planlagt. Det kan derfor være viktig å sette av tid til å snakke før intervjuet starter. En uformell samtale i forkant av selve intervjuet kan bidra til å skape en mer avslappet intervjusituasjon (Tjora, 2017b, s. 116). På denne måten får også informanten mulighet til å bli litt kjent med forskeren. Alle intervjuene ble innledet med en presentasjon av intervjueren og prosjektet. Det ble lagt vekt på at forskeren har en stor interesse og nysgjerrighet på fosterhjemsfeltet.

Ifølge Tjora (2017b, s. 116) hviler dybdeintervjuenes kvalitet på om det er opparbeidet tillit mellom forskeren og informanten. I møte med informantene ble det forsøkt å gi et positivt førsteinntrykk ved å møte opp i god tid og være godt forberedt til intervjuet. Informantene ble som nevnt tidligere informert om prosjektet i sin helhet, samtykkeskjema og lydopptak i forkant av at intervjuet startet. Alle informantene opplevdes som lette å snakke med og det oppsto sjelden stillhet under intervjuene. Etter hvert som intervjuene fant sted ble også rollen som intervjuer og intervjusituasjonen mer behagelig. De første intervjuene kan ha vært preget av nervøsitet. Kommunikasjonsflyten kan som i vanlige samtaler, avhenge av den gjensidige støtten underveis (Tjora, 2017b, s. 116). Det var derfor et bevisst fokus på å vise informantene interesse for det vedkommende fortalte og det ble stilt oppfølgingsspørsmål når det var naturlig stille.

Tjora (2017b) anbefaler at intervjuet ikke varer så lenge at det sliter informantene ut. Samtidig kan et intervju med litt lengde og løs struktur la informanten få tid til å bli fortrolig med intervjusituasjonen (Tjora, 2017b, s. 116). I informasjonsskrivet ble det informert om at estimert tid på intervjuene var omtrent en time. Det lengste intervjuet varte en og en halv time og det korteste varte en halvtime. Alle informantene gjorde rede for hva de anså som viktige grunner for og mot søskenplassering. Det som gjorde den store tidsforskjellen var hvor mange historier og personlige erfaringer de ulike barnevernsansatte fortalte om.

3.2.8 Transkribering

Kvale og Svend (2015) presiserer at når intervjuene transkriberes fra muntlig til skriftlig form egner de seg bedre til videre analyse. Derfor var transkribering et naturlig neste steg etter intervjuene. Når alt materialet blir strukturert gjennom tekst, er det lettere å få oversikt over det og jobbe videre med det. Tjora (2017b) anbefaler så snart som mulig etter datainnsamlingen å starte transkribering. Intervjuene ble transkribert fortløpende etter at de var gjennomførte.

I intervjusituasjonen sitter mennesker sammen ansikt til ansikt, mens transkripsjonen overfører samtalen abstrahert og fiksert til skriftlig form (Kvale & Svend, 2015, s. 204). Ved å transkribere blir man godt kjent med materialet sitt. Det er ikke alltid man vet på forhånd hva som er lurt å ha med i transkriberingene. Noen ganger kan det dukke opp nye ideer underveis om hva man vil fokusere på, som man ikke hadde tenkt på forhånd (Tanggaard & Brinkmann, 2012, s. 34). Intervjuene ble derfor transkribert i sin helhet. Når transkriberingen var gjennomført var intervjuene omgjort til 38 496 ord fordelt på 67 sider. Det var tidkrevende å transkribere, men svært fordelaktig siden man ble såpass godt kjent med materialet.

3.2.9 Analyse

Mehmetoglu (2004) bemerker at empirisk forskning er avhengig av en god analyse. Analysen starter allerede under transkriberingen. Gjennom transkriberingen fikk intervjueren mulighet til å bli godt kjent med datamaterialet. Ifølge Johannessen, Tufte og Christoffersen (2010) er det innen fenomenologiske designer vanlig å analysere datamaterialet og forsøke å få en dypere mening av folks tanker. Det ble derfor forsøkt å analysere transkriberingene fortolkende.

Tjora (2017b) nevner at det for mange er en barriere å komme i gang med selve analysen, da denne fasen kan føles mer utrygg og skjør sammenlignet med datagenereringen (Tjora, 2017b,

s. 196). I denne fasen dukket det ganske riktig opp mange spørsmål og redsel for å overse noe viktig. Intervjuguiden og intensjonen med intervjuene var klar i forkant av intervjuene. I etterkant var spørsmålet om det hadde dukket opp nye interessante fenomener og på hvilken måte man skulle ta fatt på såpass store mengder med data.

Mehmetoglu (2004) refererer til analyse som kunst, da analyse innen kvalitativ forskning åpner for kreativ tenkning og evne til å se sammenhenger og sammensetninger. Det er forskeren selv som må konstruere analysemåten for forskningen, da det innen kvalitativ metode ikke finnes klare regler for analyseringen, men et stort mangfold av analysestrategier (Mehmetoglu, 2004, s. 98).

I tillegg til dybdeintervju ble som nevnt i kapittel 2 undersøkt om det fantes tilgjengelig statistikk om søskenplasseringer i fosterhjem. Det ble tatt kontakt med Statistisk sentralbyrå per e-post (se Vedlegg 5). Statistisk sentralbyrå svarte følgende:

> «SSB har ingen statistikk om søskenplassering. Vi henter inn data fra KOSTRA og den kommunale barnevernstjenestens fagprogram. Søskenplassering er ikke oppført som punkt i disse rapporteringene.» Statistisk sentralbyrå, April 2020

Koding Intervjueren ble godt kjent med materialet gjennom å transkribere intervjuene. I tillegg ble hvert enkelt intervju lest gjennom mange ganger. Intervjuene ble gjort om til hefter med tykk marg, slik at det enkelt kunne markeres og noteres sentrale tema eller ting som ble ansett som interessant. Å markere slike kommentarer i teksten blir kalt for «koding» og er et ledd i fortolkningsprosessen. Kodingen ble gjort for å kategorisere og bli bedre kjent med materialet (Johannessen et al., 2010, s. 175).

Ifølge Johannessen et al. (2010) går man i løpet av fortolkningsprosessen fra mer beskrivende koder til mer tolkende koder. For eksempel ble koder som «interessant» og «utfordringer» benyttet i starten. Disse kan anses som beskrivende koder. Etter hvert ble kodene mer tolkende, og koder som «tilknytning» og «ansvar» ble benyttet (Johannessen et al., 2010, s. 175).

Kondensering For å abstrahere meningsinnholdet etter kodingen, ble delene som ble ansett som viktige trukket ut. Det ble dermed laget et nytt komprimert hefte. I følge Mehmetoglu (2004) hjelper dataredusering forskeren til å organisere den ustrukturerte dataen slik at den blir lettere å håndtere i senere faser av analyseringen (Mehmetoglu, 2004, s. 100).

Johannessen et al. (2010) kaller denne fasen for kondensering. Etter denne fasen sitter man igjen med et redusert materiale som ordnes etter kodeordene, ut fra disse igjen ble det lettere å utvikle kategorier (Johannessen et al., 2010, s. 176). Etter hvert ble heftene sortert etter kategorier og de sentrale faktorene utkrystalliserte seg; fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling.

3.3 Validitet, reliabilitet og generalisering

Ved å teste funnene opp mot kriteriene validitet, reliabilitet og generalisering indikerer man forskningens kvalitet. Møte mellom forskeren og informanten er alltid en unik og tidsbestemt situasjon. På grunn av det kan de tradisjonelle kravene til validitet og reliabilitet innen kvalitativ forskning være vanskelig (Postholm, 2010, s. 169).

3.3.1 Validitet

Validitet handler kort fortalt om man har undersøkt det en hadde til hensikt å undersøke (Krumsvik, 2014, s. 151). Validitet, eller troverdighet som det også blir benevnt som, handler om hvordan man har tolket det som fremkom under intervjuene og hvordan man har relatert det til teorien (Krumsvik, 2014, s. 154). Postholm (2010) sier at en «høy validitet eller troverdighet, som fenomenologiske forskere ofte kaller det, er avhengig av at leseren kan følge med gjennom hele forskningsprosessen. På den måten kan leseren se hvilke spilleregler forskeren har brukt i enhver fase» (Postholm, 2010, s. 170). Valg som er tatt er blitt begrunnet underveis i oppgaven.

Når man snakker om troverdighet innen kvalitative metoder, refererer det til sannheten som ble opplevd, følt og erfart av de som studeres. Det handler om å konstruere tillit til at resultatene av en studie er sanne (Mehmetoglu, 2004, s. 145). En redegjørelse for validitet omhandler opplysninger og begrunnelser for metodene som er blitt benyttet (Postholm, 2010, s. 170). Det ble brukt kvalitative dybdeintervju fordi oppgaven ønsket å utforske barnevernansattes tanker og vurderingene knyttet til søskenplasseringer. Metoden som benyttet passet derfor til problemstillingen. Utvalget var lite, men tankene og vurderingene som fremkom kan være representative for ansatte i barnevernet. Det ble også intervjuet barnevernansatte fra fire ulike barnevernskontor og ikke bare ett.

Validitetskriteriet handler blant annet om utsagnene som fremkom under intervjuene er riktig dokumentert (Postholm, 2010, s. 170). Under intervjuene ble det benyttet åpne spørsmål og

ikke ledende spørsmål. Under transkriberingen ble som nevnt hele intervjuet transkribert i sin helhet.

3.3.2 Reliabilitet

For at noe skal ha reliabilitet er det vanlig å kunne gjenta og reprodusere resultatene. Dette kan være vanskelig innen kvalitative forskningsintervju, fordi det er vanskelig å repetere et intervju ordrett og under samme omstendigheter (Postholm, 2010, s. 169).

Fenomenologiske forskere snakker ofte om «pålitelighet» fremfor «reliabilitet», som omhandler om forskningen er konsekvent gjennomført (Postholm, 2010, s. 169). Påliteligheten i en forskningsprosess kan være utfordret på flere måter. Reliabilitet med hensyn til intervju kan omhandle om spørsmålene var tydelige. Var formuleringen med på å påvirke svaret? Ble det spurt ledende spørsmål? Reliabilitet handler videre om å synliggjøre hva som er gjort og gjøre det tydelig for leseren hvordan data ble innsamlet og bearbeidet. Det er ikke like lett med etterprøvbarhet i kvalitativ studie som i en kvantitativ studie.

Strukturen for intervjuguiden og hvordan transkriberingen ble gjennomført er blitt redegjort for og begrunnet. Videre er bearbeidingen av datamaterialet og hvordan dette la grunnlaget for presentasjon av funn redegjort for. Gjennom dette skal leseren bli i stand til å vurdere kvaliteten på arbeidet.

3.3.3 Generalisering

Tjora (2017b) hevder at en form for generalisering er et mål innen det meste av samfunnsforskning (Tjora, 2017b, s. 238).). Noen mener man heller bør snakke om «overførbarhet» fremfor generalisering innen kvalitativ forskning (Tjora, 2017a, s. 1), mens andre hevder at generalisering er en kvalitetsindikator for forskning og at «overførbarhet» derfor blir en innsnevring. Denne oppgaven ser nærmere på konseptuell generalisering. Det omhandler å fremstille funn i form av konsepter. Tjora (2017b) hevder man kan sikre relevans utover de dataene som er analysert i prosjektet ved å benytte tidligere forskning, og på den måten sikre gyldighet og generaliserbarhet. Formålet med studien var å fremme barnevernansattes tanker og vurderinger rundt søskenplasseringen.

3.4 Etiske betraktninger

Innen en kvalitativ forskning er det nødvendig å foreta etiske betraktninger. Som forsker er det mange hensyn å ta, blant annet valg av informanter, hvordan man legger opp intervjusituasjonen og presentasjonen av forskningen i etterkant. De som deltar på forskningsprosjektet skal ikke ta skade av å delta og forskeren må derfor passe på å ivareta informantene.

Formålet med oppgaven var å fremme barnevernansattes tanker, refleksjoner og vurderinger rundt søskenplasseringen; hva som ble ansett som grunner til at søsken skal plasseres sammen og hva som ble ansett som grunner til at ikke søsken skal plasseres sammen. Kvale og Svend (2015) viser til tre etiske regler som er viktige i en forskningsprosess med mennesker. De tre etiske reglene er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvensene. Informert samtykke handler om at informantene ble informert om prosjektet. Alle informantene skrev under på samtykkeskjema. Som nevnt tidligere i oppgaven ble informasjonsskriv og samtykkeskjema gjennomgått før informantene skrev under i forkant av intervjuene. Konfidensialitet omhandler å lagre lydfiler og transkripsjoner trygt. Lydfilene ble slettet etter at de var ferdig transkriberte. Alt datamaterialet ble fullstendig anonymisert (Kvale & Svend, 2015, s. 107).

3.5 Svakheter ved kvalitativ metode

De fleste valgene i oppgaven er som nevnt begrunnet underveis i kapittelet. En svakhet i oppgaven er utvalget av informanter da det kunne vært flere. Et tilbakevendende spørsmål var hvor mange informanter en skulle intervjue. Med hensyn til hvor mange informanter en skal ha, mener Tjora (2017b) hovedregelen er til man opplever en metning. Metning betyr at man ikke lengre opplever at det fremkommer nye momenter i intervjuene. Allerede etter fire intervjuer opplevdes en metning da det ofte var de samme svarene som gikk igjen. På en annen side trenger ikke dette å være en ulempe i seg selv så lenge det er noe variasjon i informantenes bakgrunn. Ved å benytte for eksempel en spørreundersøkelse i tillegg kunne forskningen fått bekreftet at svarene er konsistente.

En annen utfordring var knyttet til rekrutteringsmetoden som ble benyttet, snøballmetoden. En svakhet med snøballmetoden er at den kan begrense variasjonen mellom informantene. Intervjuene omhandlet et ganske snevert tema og det er ikke alle aspekter man får frem gjennom en kvalitativ tilnærming. Det kan også stilles spørsmål ved om informantene svarte slik det ble forventet at de skulle svare under intervjuene.

I analyse og fortolkning ligger det en mulighet for at andre kan fortolke datamaterialet på en annen måte. Derfor presiseres det at dette var forskerens tolkning av intervjuene. Samlet sett vurderes metoden som hensiktsmessig til å utforske problemstillingen. At informantene hadde ulike arbeidserfaringer, ulik fartstid i arbeidslivet og at noen hadde vært og var fosterhjem ses på som betydningsfullt for studiens funn.

4 Presentasjon av funn

I dette kapittelet presenteres sentrale funn fra analysen. Kapitelet er delt inn i to hoveddeler. Den første delen omhandler grunner for å plassere søsken sammen, og den andre delen omhandler grunner for å ikke plassere søsken sammen. Begge hoveddeler er strukturert ut fra følgende temaer: fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling. Det var disse teamene som utpekte seg i analysen av intervjuene. Det er viktig å understreke at temaene ikke er gjensidig utelukkende, men valgt å kategorisere på denne måten for å kunne tydeliggjøre funnene og gjøre de to delene sammenlignbare.

4.1 Grunner for å plassere søsken sammen

I denne delen blir faktorene for å plassere søsken sammen presentert. Praktiske vurderinger, størrelse på søskenflokk, trygghet, historie og biologisk prinsipp, tilknytning, positiv søskenrelasjon, tvilstilfeller, medvirkning og identitet var viktige aspekt som herunder blir utdypet ytterligere.

4.1.1 Fosterhjemmet

Praktiske vurderinger Et aspekt som ble vektlagt i vurderingen om søsken skal plasseres sammen eller ikke, var ulike praktiske rammer rundt plasseringer som samværsordninger og reisebelastning. En barnevernansatt kunne fortelle at ofte, etter at søsknene hadde flyttet i et fosterhjem, så skulle samværsordninger avvikles. Noen barnevernansatte mente at samværskvaliteten viste seg å være bedre når søsken traff biologiske foreldre sammen enn hvis de gjennomførte samværene alene. En barnevernansatt sa: «ofte så ser jeg at den samværskvaliteten kan være bedre når de er sammen og treffer biologiske foreldre, enn at de blir - hvis vi ser et søskenpar på to, at de bor i to forskjellige baser da» (barnevernsansatt 5). Videre sa den barnevernansatte: «De deler og opplevelsene knyttet til samvær når de er sammen, som de da kan ... ja ... det er jo verdifullt hvis det er en god kvalitet på samværene» (barnevernsansatt 5).

Hensynet til biologiske foreldre og reisebelastning var også med i den praktiske vurderingen. En informant sa: «så er jo den reisebelastningen mindre om de er i samme hjem og samværet for eksempel skal være i hjem eller i tilknytning til fosterhjemmet da» (barnevernsansatt 5). I forbindelse med dette var det snakk om at det var enklere for biologiske foreldre å reise til et

hjem i forhold til å ha flere hjem å besøke.

Størrelse på søskenflokken En annen faktor som spilte inn i vurderingen om søskenplassering var barnas funksjonsnivå. Hvis barna var rolige kunne det gå bra og plassere flere sammen. Om barna var utagerende eller hadde ulik tilleggsproblematikk kunne det være vanskeligere å plassere flere søsken sammen.

Når spørsmål om størrelsen på søskenflokken kunne ha noe å si i vurderingene som ble tatt, var det noen som mente at det ikke gjorde det. En informant problematiserte at det ikke alltid var fosterhjem som kunne tilby å ta til seg søsken, men at vedkommende da ville jobbe for å finne et fosterhjem som gjorde det. Vedkommende sa: «Vet du jeg begynner å bli så gammel at jeg lar meg ikke presse» (barnevernsansatt 5). Med dette mentes at om det ikke var tilgjengelig fosterhjem for søsken, så måtte de enten lete videre eller kjøpe et privat fosterhjem til søsknene. Vedkommende ville ikke la seg presse til å skille søsknene som et resultat av at det ikke var tilgjengelige fosterhjem som tok imot søsken.

Flere barnevernansatte fortalte at hvis de mente at søsken skulle plasseres sammen, så gjorde de det de kunne for å få det til. En barnevernansatt forklarte at hvis vedkommende bestilte et fosterhjem for tre barn til Bufetat, så ville ikke vedkommende gi seg på det valget selv om det kom avslag på bestillingen. Den barnevernansatte fortalte at alternativet da var å kjøpe et hjem fra ideelle organisasjoner eller privat. Den barnevernansatte sa «jeg vet at det er ganske dyre investeringer, men det kan ikke måles i penger» (barnevernsansatt 5).

4.1.2 Søskenrelasjonen

Trygghet En gjennomgående grunn til å plassere søsken sammen, som alle barnevernsansatte tydelig vektla, var tryggheten søsken hadde til hverandre. Barna hadde en trygghet i å være sammen. Det var en trygghet og nærhet som ikke kunne sammenlignes med noe annet i en slik sårbar situasjon som en plassering i et nytt hjem var. Flere barnevernansatte beskrev det som at det var utrygt å bli skilt fra hverandre som søsken når det var snakk om plassering, og særlig etter først å ha blitt skilt fra biologiske familie. Flere barnevernansatte mente at det å være sammen var viktig for søsken. En informant sa: «Jeg tenker jo at en av de viktigste grunnene er jo trygghet for ungene sin del. Når de blir plassert hos noen de ikke kjenner, så er de i det minste sammen ...». (barnevernsansatt 7).

Det fremkom av intervjuene at søsken som regel kjenner hverandre veldig godt, og har en tilknytning som de barnevernsansatte mente burde få fortsette i en eventuell plassering. De barnevernansatte mente at det å splitte søsken med god tilknytning kunne gjøre større skade fordi ungene da fikk mye engstelse for hverandre. En annen barnevernsansatt sa «Det er en felles trygghet i det å være sammen, både i det daglige - de vet om hvor søsknene er og kan søke trøst hos den andre, alt etter hvordan de er i alder» (barnevernsansatt 3).

«Jeg tenker jo at det er ... trygt. En viktig grunn er jo at det er trygt å være to» (barnevernsansatt 2). En barnevernsansatt mente at det var svært utrygt å bli revet fra det som er trygt og kjent. Uansett hvilken omsorg som hadde vært utøvd i det biologiske hjemmet, var det den omsorgen som var trygg og vant for disse barna. I en søskenplassering kunne søsknene dele erfaringene og de var sammen i de nye erfaringene. Noen barnevernansatte refererte til egen familie og sine egne barn. Blant annet forestilte flere barnevernansatte seg hvordan det ville vært hvis de selv skulle miste omsorgen for sine barn. Det fremkom flere ganger at tryggheten var viktig i denne vurderingen. Ifølge de barnevernansatte var søsken sterkt knyttet til hverandre og hadde støtte i hverandre. Det ble blant annet sagt:

> «Jeg tenker jo at hvis man tenker på sine egne unger og det skulle skjedd noe, så hadde jeg jo villet at de skulle være sammen, fordi at de er knyttet til hverandre og fordi at de har hverandre ... og støtte i hverandre ...» (barnevernsansatt 2).

De barnevernansatte mente at å ha en trygghet i hverandre bunner i at søsken som regel kjenner hverandre godt. Flere barnevernsansatte snakket om tryggheten av å ikke bli sendt ut i verden alene. En barnevernansatt sa: «De har en nærhet og trygghet i å ha hverandre. Felles skjebne, felles trøst» (barnevernsansatt 3). Dette tolkes dithen at søsken har hverandre i den nye hverdagen, med ny fosterfamilie, omgangskrets, barnehage og skole. I en helt ny hverdag er tryggheten hverandre, og barna får være sammen.

Historie og biologisk prinsipp På spørsmål om hva som var viktige grunner til å plassere søsken sammen sa en barnevernansatt: «Det er jo ... selvfølgelig fordi de har en felles historie» (barnevernsansatt 3).

Det fremkom også at det å videreføre barnas familiekontakt og historie ble ansett som viktig for de barnevernansatte. En barnevernsansatt sa: «Det er nå på en måte dette med at de er familie. Vi skal ta utgangspunkt i familien» (barnevernsansatt 6). Å opprettholde kontakt med familien er noe de barnevernansatte anså som viktig, og hvor dette kunne gjøres gjennom å plassere søsken sammen ble det ansett som bra. «Det er viktig å opprettholde kontakt med familien» (barnevernsansatt 7), var det en barnevernansatt som sa. Vedkommende forklarte videre at var viktig for utviklingen og fremtiden til barna. Videre sa vedkommende at når de blir flyttet fra foreldrene sine så kunne det være ekstra traumatiserende å bli flyttet fra søsken i tillegg. At søsken hadde hverandre representerte noe kjent og kjært. En barnevernansatt sa: «Det er jo det at de kommer fra en felles familie, og de har jo den familiesammenhørigheten som de gjerne bør få lov å fortsette å opprettholde, selv om at de blir plassert i et fosterhjem» (barnevernsansatt 1).

Flere barnevernansatte anså det som viktig for barnet å se at søsken hadde det bra. Et barn kunne bli betrygget av å få være med søsknene sine og se at de hadde det bra. Noen barnevernansatte mente at ved å plassere søsken sammen, kunne kanskje barna lettere akseptere plasseringen. Ved å bli plassert i fosterhjem sammen med et søsken, ville barna ha noen å snakke med om hvordan ting var tidligere. Ved å bli plassert sammen med søsken kan også barnet føle at det er noen som kjenner til de tidligere opplevelsene. En barnevernansatt fortalte at med tanke på det biologiske prinsippet, var det ofte gode bindinger mellom søsknene på det emosjonelle plan. Disse bindingene og tilknytningene ble videreført gjennom en søskenplassering.

Det fremkom under intervjuene at biologisk prinsipp alene ikke var avgjørende i en vurdering med hensyn til søskenplassering. Andre faktorer måtte også tas med i vurderingen. En informant sa: «Det er jo historien da, på en måte familiebakgrunn, og historien til ungene. Har de bodd sammen, har de ikke bodd sammen og hvilket forhold har dem, og hvilken påvirkning har de på hverandre, det er nå det viktigste» (barnevernsansatt 6). Det tolkes som at familiehistorien til barna er viktig i tilfeller hvor den positive tilknytningen har vært god og tett. Om barn vokser opp sammen og uten en tett tilknytning, er det ikke det biologiske prinsippet like tungtveiende. En barnevernansatt utdypet dette med: «De er jo kulturbærere og når den er positivt ladet så

tenker jeg at det er verdifullt i seg selv da, å få videreført den, for de gjør det bedre sammen enn om de blir mutters alene da» (barnevernsansatt 5). En barnevernansatt mente det var viktig å se på det enkelte barnets individuelle og spesielle behov. Vedkommende sa «hva trenger akkurat den her ungen – og det skal vi gjøre separat – vi skal ta hver søsken og se hvilke behov hver enkelt har» (barnevernsansatt 1).

Flere barnevernansatte fortalte at det biologiske prinsippet var noe de vektla i vurderingene når det skulle vurderes om søsken skulle plasseres sammen eller ikke. En barnevernansatt sa:

> «Når vi skal bruke det biologiske prinsippet så blir det ofte i forhold til [sic] hvordan tilknytning de har i familien sin. Da holder vi det biologiske prinsippet opp imot tilknytningskvaliteten, og varigheten ... når vi skal vurdere tilknytning og barnets beste. Sånn at det er jo inni denne vurderingen av barns beste at det biologiske prinsippet, spesielt, blir tatt inn i vurderingen» (barnevernansatt 1).

En annen barnevernansatt sa: «Instinktivt så tror jeg man tenker søsken skal være sammen og familieplassering hvis det går, og at man har en tilknytning til der man kommer fra» (barnevernansatt 2). Noen av de barnevernansatte refererte til sine egne barn og sa at om de skulle splittes hadde de barnevernansatte ønsket at barna skulle være sammen. Det var noe med at de var helsøsken og da fikk hvert fall de vokse opp sammen.

Tilknytning Tilknytningen søsken har til hverandre og forholdet de har seg imellom var noe barnevernansatte vektla i vurderingen om søskenplassering. Det er ikke alltid søsken har tett tilknytning eller et godt forhold seg i mellom. I tilfeller tilknytningen er fremtredende blir den vektlagt i stor grad. En barnevernansatt mente tilknytning var en av de viktigste faktorene i vurderingen om søsken skal plasseres sammen eller ikke, og sa: «[. . .] så må de også ha en tilknytning og en relasjon som tilsier at de burde være sammen. Det er egentlig de viktigste faktorene» (barnevernsansatt 7).

En annen barnevernansatt mente forholdet og tilknytningen søsknene hadde seg imellom, var viktig og man ikke måtte splitte denne. Dette ble begrunnet med at en god tilknytning var viktig å videreføre. Den barnevernasatte sa: «Man ser det fort, når det er søsken som ... ja ... som har en god omsorg hverandre så må de få lov til å opprettholde det» (barnevernsansatt 1). En annen barnevernansatt sa:

> «At de har en tilknytning til hverandre og har et ønske om å være sammen, og at vi

tenker det er viktig at de har med seg noe på en måte, historien sin, sammen med deg. At de har dette felleskapet» (barnevernsansatt 6).

Så i tilfeller hvor søsken viste en tett tilknytning og et nært behov for hverandre, anså de barnevernansatte det som viktig å videreføre denne tilknytningen. På den måten fikk barna med seg en del av historien sin og videreført familietilhørigheten.

Positiv søskenrelasjon Flere barnevernansatte mente at søskenrelasjonen er viktig og at den har stor betydning i vurderingen om søskenplassering. Noen mente at søsken kan ha en spesiell støtte og forståelse i hverandre, og at de har en felles plattform i fra før av. Noen barnevernansatte mente at søsken utgjorde en større beskyttelse enn risiko for hverandre i en vurdering om søskenplassering. En barnevernansatt sa: «[...] verdien med å bo sammen er større enn å ikke bo sammen» (barnevernansatt 5).

En barnevernansatt mente at uavhengig om søsken ble plassert sammen eller ikke, var søskenrelasjonen viktig å ta vare på. Den barnevernansatte sa: «Forholdene mellom dem kan jo forandre seg med tiden, det er viktig å ivareta det og det er derfor man skal opprettholde relasjonen som er der uansett om den er god eller kanskje ikke fullt så god» (barnevernansatt 7). Den barnevernansatte mente at uansett hvordan relasjonen hadde vært tidligere vil barna alltid være søsken. En informant sa: «søsken er jo på en måte søsken – man skal være veldig glade i hverandre i det ene sekundet og nesten hate hverandre det neste og slik er jo søsken» (barnevernansatt 6).

4.1.3 Juridiske og etiske vurderinger

Tvilstilfeller I flere intervju kom det frem at hvis de barnevernansatte var usikre på om søsken skulle plasseres sammen eller ikke, skulle barna heller plasseres sammen enn å bli splittet. En barnevernansatt ble bedt om å utdype vurderingen og sa: «Det er dette med at enhver tvil skal komme tiltalte til gode» (barnevernsansatt 5). Den barnevernansatte mente, i overført betydning, at enhver tvil skal komme barnet til gode, også med hensyn til søskenplassering. Det ble begrunnet med at grunntanken om det biologiske prinsippet ble oppfylt på den måten og at å videreføre at søsknene fortsatte å bo sammen ikke var noe nytt for ungene. Det ville ikke være like opprivende for dem. Barnevernansatte mente barna måtte følges tett opp i etterkant av en søskenplassering, for å passe på at det gikk slik de hadde tenkt.

> «Altså, den omsorgssvikten kan være akutt, eller ha en akutt karakter da, men det at de skal bo sammen har ikke en akutt karakter, det at de er sammen i den akutte situasjonen, sånn at det vil de kunne tåle» (barnevernsansatt 5).

Dette forklarte den barnevernansatte med at den akutte fasen kunne være traumatiserende for barn, men at de hadde en trøst i å ha hverandre og i det å være sammen. Vedkommende mente at å flytte fra a til b uansett kunne oppleves som opprivende for barn.

> «Jeg har veldig mange eksempler på argumenter for at de ikke bør være sammen, men det er vanskelig å styre også fordi de fasene jeg snakket om de går jo over, sant. Etter regn kommer sol, også på det grunnlaget, bare på det grunnlaget å ikke skulle plassere sammen synes jeg jo er urett selv om det er risiko knyttet til det» (barnevernsansatt 5).

Medvirkning En annen faktor barnevernansatte vektla i vurderingen om søsken skal plasseres sammen, er barnets egne meninger. De barnevernansatte fortalte at dersom barna er store nok er det viktig å høre på hva de selv mente om en plassering sammen. For at barna skulle kunne medvirke i egen sak, var det viktig at de fikk tilstrekkelig informasjon som var tilpasset seg og sin alder. Etter barnet var fylt 12 år skal det legges stor vekt på hva det mener. En barnevernansatt la til at yngre barn også skulle få si hva de mente og at de da noterte seg dette. En barnevernansatt at:

> «Og det er klart at det er ikke alltid slik at de kan bestemme det selv, selv om de selv sier at jeg vil ikke bo med søskenet mitt, så er det ikke alltid slik at de får bestemme det selv, men man må ... må ... samle trådene og se hvordan samlet sett kommer de best ut med» (barnevernsansatt 1).

Det fremkom at barnas mening er en del av det større vurderingsgrunnlaget som barnevernsarbeiderene må fatte sitt vedtak ut fra.

4.1.4 Barnets videre utvikling

Identitet En annen gjennomgående grunn til å plassere søsken sammen var identiteten til barna. Flere barnevernsansatte trekker frem barnas rett til å beholde sin identitet som en viktig grunn for å plassere søsken sammen. De barnevernansatte mente søsken som ble plassert sammen i større grad beholdt et bilde av hvor de kom fra og hvem de var.

En barnevernsansatt sa:

> «De har hatt hverandre hele veien. Så jeg tenker det er viktig, det å på en måte ha med opphavet sitt – å ha med noe av det som er meg – får man jo når man får med et søsken på plasseringen. Og da er det noen som også kjenner deg, som har vært med på alt som har skjedd – når man blir plassert har det jo ofte vært en lang historie med ... mye trøbbel, og da har du noen med deg som på en måte kjenner den historien». (barnevernsansatt 6)

Under intervjuene fremkom det at når relasjonen mellom barna er god, er det positivt for dem å ha hverandre. Dette begrunner de barnevernansatte med at det i disse tilfellene var noen barnet kjente og som barnet hadde delt felles opplevelser og erfaringer med. At barnet hadde søsken med seg som representerte livet tidligere, hvem man var og hvor man kommer fra, ble ansett som positivt. En barnevernansatt sa: «Det der med identitet ... at man beholder sin opprinnelige identitet, to søsken som ... kan tenkte på hvor de kommer fra og hvem de er, ikke sant, det er kanskje noe positivt ...» (barnevernsansatt 4).

4.2 Grunner for å ikke plassere søsken sammen

Denne delen utforsker grunner for å ikke plassere søsken sammen, med utgangspunkt i de samme fire temaene: fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling. Heller ikke her er de gjensidig utelukkende.

4.2.1 Fosterhjemmet

Fosterhjemmet Et aspekt som var gjentagende i grunner for å ikke plassere søsken sammen, var rett og slett fosterhjemskapasiteten. Både kapasiteten i form av fysisk rom, men også psykisk kapasitet hos fosterforeldrene. En barnevernansatt sa dette:

> «Vi har jo sett fosterhjem hvor det bor flere barn som har spesielle behov og at det er krevende. Veldig krevende. Og det man for alt i verden vil forhindre, det er jo at fosterhjemmet ryker for at de sliter seg ut ...» (barnevernsansatt 1).

En annen barnevernansatt sa:

> «Hvis begge krever veldig mye og trenger veldig mye så er det ikke sikkert at et fosterhjem eller et beredskapshjem vil klare å gi to stykker den ... på en måte ... oppfølgingen

de trenger og omsorgen de trenger, og at det blir for mye» (barnevernsansatt 7).

Og en tredje sa:

> «Det kan være at de er veldig utagerende, det er jo og en risiko i seg selv knyttet til å holde fosterhjemmet stabilt, det er helt åpenbart mer krevende å ta imot to barn enn ett barn, det kan være at de har hatt så store omsorgsoppgaver overfor hverandre» (barnevernsansatt 5).

De barnevernansatte problematiserte at barna kunne ha store utfordringer etter å ha levd under omsorgssvikt, og dermed kreve mye av fosterhjemmet og fosterforeldrene. Det kunne være at et barn var veldig utagerende, noe som i seg selv var en risiko å holde fosterhjemmet stabilt. Et annet viktig aspekt var hvis to eller flere barn krevde mye og trengte mye oppfølgning var det ikke sikkert at et fosterhjem klarte å gi to barn den oppfølgingen og omsorgen de hadde behov for.

En barnevernansatt sa:

> «Både fostermor og fosterfar er nødt til å gi all den støtten og tiden som de kan gi, til det her barnet – til det ene barnet, da må man jo mange ganger splitte de [sic], at da får et barn få et fosterhjem nummer to» (barnevernsansatt 1).

Tilgangen på ulike fosterhjem kunne også være en årsak til at søsken måtte bo hver for seg. En barnevernansatt fortalte at de gjør hva de kan for at søsken som en tenker bør være sammen, får være sammen. En informant sa: «hvis vi tenker at de skal være sammen så gjør vi jo det vi kan for at de skal være sammen, og da er jo det som stopper det eventuelt tilgjengelige fosterhjem da» (barnevernsansatt 6). En annen barnevernansatt mente at man måtte se på hele situasjonen og sa følgende:

> «Vi skal ikke snu verden på hodet og plukke den helt i fra hverandre for disse søsknene heller – man må jo se på mange ting ... Også blir det en samlet vurdering på om de skal plasseres sammen – Og noen ganger er så er det jo faktisk tilgangen på fosterhjem ... som bestemmer. Der kom det ett fosterhjem, og det var det de klarte å skaffe, de i fra Bufetat.» (barnevernsansatt 1).

Et annet aspekt var fosterhjemmets kapasitet. En utfordring i plassering av søsken var å finne fosterhjem som tok i mot søsken, både to søsken og flere. Det kunne være utfordrende nok å finne et fosterhjem som tok imot søsken, i tillegg skulle fosterhjemmet ha mye tid og kapasitet.

En barnevernansatt sa:

> «Også er det jo hvor mange søsken som skal være sammen da, og hva er mulig, er der er det vel – i dag er det vel de færreste som ... jeg tror to søsken kan gå bra for enkelte familier, noe mer enn det er det nesten ingen som tar imot» (barnevernsansatt 3).

En annen barnevernansatt sa: «først og fremst så må man ha et fosterhjem da, som både har tid og kapasitet og ... eventuelt kan frikjøpes og slike ting som har ... ja, som har det som trengs da for å ta imot dem» (barnevernsansatt 7).

Størrelse på søskenflokken En av grunnene til at størrelse på søskenflokken kunne ha noe å si for plasseringen av søsken, var hensyn til fosterhjemmets kapasitet. En barnevernansatt sa:

> «Altså kapasiteten ved å ta imot 7 barn for en person, bare sånn plutselig ... inn i et hjem. For ikke å snakke om det rent fysiske ... det er ingen som sitter med et hus som er stort nok til 7 barn til enhver dag. Det finnes noen selvfølgelig – men ikke som ønsker å være fosterhjem» (barnevernsansatt 3)

Av og til kunne det være at man fant et fosterhjem som hadde plass til to barn og at det var de rammene de hadde satt seg. Det handlet om fosterfamilienes størrelse på huset og fysiske rom. En barnevernansatt sa «om det er en liten leilighet eller om det er et hus eller hva det er, så det er klart det er flere ting som slår inn der, som ikke nødvendigvis kan begrunnes opp imot barnet sitt behov» (barnevernsansatt 1).

En annen faktor var hvorvidt fosterforeldre var alene som omsorgsperson eller om man var to om det, og om man hadde egne barn eller ikke. Om fosterhjemmet hadde egne barn fra før, er det en viktig faktor at fosterbarna går overens med barna som allerede bor der. Det ble rett og slett sett på som problematisk å plassere flere enn fire søsken i samme fosterhjem, fordi det var få fosterhjem som ønsker å ta imot så mange barn. En barnevernansatt la vekt på at i slike tilfeller må man være nøye med samværene, og sa: «Jeg tenker jo at det kanskje da er lurt å dele opp også må man lage samværsavtaler slik at de opprettholder kontakt, hvis de er så mange» (barnevernsansatt 6). En annen barnevernansatt presiserte at Bufetat var behjelpelige i slike situasjoner og sa følgende:

> «Er det store søskenflokker så er det klart at da snur og vender Bufetat og på hver en sten for at de skal klare å få det til hvis at de skal bo sammen, så det er mye arbeid rundt det» (barnevernsansatt 1).

Noen mente at hvor mange barn man plasserte sammen, kom an på ressursene til fosterforeldrene. En barnevernansatt sa:

> «Man vet jo at fosterbarn har en bagasje med seg ... det er ikke ... man vet aldri hvor mye behov de har og hvor mye ... ekstra ressurser de krever på en måte ... så det måtte jo ha vært et veldig godt rustet fosterhjem hvis man skulle plassert fire eller fem ... sammen» (barnevernsansatt 2).

4.2.2 Søskenrelasjonen

Ansvar Et gjennomgående svar på grunner til å ikke plassere søsken sammen, var ansvar og ansvarsfraskrivelse for barna. De barnevernansatte kunne fortelle flere historier om barn som hadde tatt foreldrerollen overfor yngre søsken, der hvor foreldrene av ulike grunner ikke hadde tatt dette ansvaret selv. Det kunne være store oppgaver som barn ikke skal føle ansvaret for. En barnevernansatt fortalte:

> «Omsorgsoppgavene som i praksis handler om å stå opp om natten for å skjenke melk i glasset til den lille, eller bestemt hva den skulle ha på brødskiven eller skulle skifte bleie når fostermor egentlig, eller fosterfar, er parat til å gjøre det» (barnevernsansatt 5).

Den barnevernansatte fortalte i dette tilfellet om søsken som var blitt plassert, men hvor det eldre søskenet ikke klarte å gi slipp på arbeidsoppgavene den hadde påtatt seg for yngre søsken, selv om de var kommet til et trygt fosterhjem. Flere mente at i tilfeller hvor eldre søsken hadde tatt mye vare på de minste, kunne man ved å plassere de hver for seg ta bort det ansvaret den eldre første for det mindre søskenet. En barnevernansatt sa: «Der storesøsken kanskje har tatt veldig mye vare på de minste, at det blir et slikt ansvar og at man kan ta bort det ansvaret for den største hvis man plasserer de hver for seg da» (barnevernsansatt 2).

Det kom også frem at i tilfeller hvor søsken hadde påtatt seg slike ansvarsroller, kunne disse bli forsterket ved å plassere søsken sammen. En barnevernansatt sa: «også kan denne rollen som disse søsknene har liksom bare bli forsterket eventuelt da ... hvis man blir plassert sammen. Eksempelvis at den eldste tar seg av den yngste, etter omsorgssvikt» (barnevernsansatt 4). Flere barnevernansatte mente at barna med ansvaret burde fratas dette, for det var ikke barnas oppgave å føle ansvar på foreldrenivå. Det ble også snakket om at disse ansvarsbarna hadde vanskelig for å legge ansvaret fra seg igjen. En annen informant sa:

> «I forhold til [sic] at det kan være et eldre søsken som har hatt mye ansvar for de som

> er mindre, så må man jo gjøre en vurdering på om den storesøsken kan, eller, skal de sitte med det ansvaret fortsatt? For det gjør de ofte selv om de kommer i fosterhjem» (barnevernsansatt 1).

For barn som har levd med disse omsorgsoppgavene hele livet er det ikke bare å komme ut av ansvarsfølelsen. En barnevernansatt forklarte at det ikke var sikkert man klarte å avlaste barnet for alt ansvaret de har tatt for yngre søsken, for det kom an på hvor lenge det hadde pågått – og hvor inngrodde ansvaret var. Den barnevernsansatte mente det at når ansvaret og ansvarsfølelsen var så stor at det gikk over det barnet selv – at det ikke fungerte selv – fordi de var så opptatt av de andre søsknene, så måtte man hjelpe barnet ut av dette. Og kanskje var da å plassere dem hver for seg den beste løsningen.

Problematiske samhandlingsmønstre En gjennomgående grunn til å ikke plassere søsken sammen, var når det var fare for å opprettholde et negativt mønster mellom søsknene. Det kunne være at søsken rett og slett ikke fungerte godt sammen eller at de hadde svært negativ påvirkning på hverandre. En barnevernansatt sa: «Det er jo når de ikke fungerer godt sammen og påvirker hverandre negativt» (barnevernsansatt 6).

> «Hvis de opprettholder et mønster seg imellom ... at de har en kultur seg imellom og bærer den videre, at det er en negativ kultur da ... Og også det med båndet til biologiske foreldre, at det ... og opphav, hvis det er av negativ karakter, så synes jeg ikke de skal fortsette med det» (barnevernsansatt 4).

Andre barnevernansatte kunne fortelle om søsken som ikke hadde noen god relasjon, eller relasjon i det hele tatt. Hvis de ikke har den nære relasjonen, så er det ikke sikkert det vil være bra for dem å bli plassert sammen. En barnevernansatt kunne fortelle om et søskenpar de plasserte hver for seg med bakgrunn i at de hadde stor aldersforskjell, ulikt kjønn og ingen relasjon til hverandre. Den barnevernansatte fortalte også at den yngste alltid hadde fått all oppmerksomhet og den eldste ingenting. Den barnevernsansatte fortalte:

> «Akkurat det søskenparet dem hadde ikke noe god relasjon [sic] – de hadde nesten ikke relasjon – de hadde på en måte vokst opp i samme hjem men de var så ulike, og ... ja ulik alder og, de hadde jo bodd i samme hus, men det var nesten som om man skulle bodd på hybel med noen» (barnevernsansatt 6).

Negativ søskenrelasjon Noen barnevernansatte mente at det i enkelte tilfeller var viktig at søskenrelasjonene ble opprettholdt, mens det i andre tilfeller ikke var like viktig da båndene ikke var like sterke. Det kom an på om søskenrelasjonen var god eller dårlig. En informant sa: «Man er ulik selv om man har samme genene, så kan man ha ulike utfordringer og at ja det kan være positiv men den kan også være negativt, den søskenrelasjonen» (barnevernansatt 2). En barnevernansatt mente at søskenrelasjon ikke var viktig som prinsipp, hvis barna uansett ikke hadde bodd sammen. Vedkommende fortalte videre at det er mange barn i dag som har en pappa med et barn her eller der som søsknene ikke har kontakt med, og at det går fint uten den kontakten. Den barnevernansatte sa videre at: «Det er med fosterbarn som med alle andre vi skal ikke gjøre det mer unormalt enn som så, det kommer an på hvem de har hatt en relasjon med og hvem de ønsker å ha en relasjon med» (barnevernansatt 3).

Flere barnevernansatte mente at søsken ikke hadde godt av å bli plassert sammen i tilfeller hvor et barn undertrykte det andre. En barnevernansatt fortalte at det er vanlig at søsken sloss og krangler, men når et barn blir skadelidende er det feil, og man hele tiden må vurdere hva som er best for barna. Vedkommende sa:

> «Det handler jo om dette med hvilken rolle de har overfor hverandre, om de er sterke eller svake. Og noen vokser på en annens bekostning eller det er usunne relasjoner i det. Eller om det de gjør hverandre sterkere og tøffere, og de vokser, og hjelper hverandre på et vis da» (barnevernansatt 4).

4.2.3 Juridiske og etiske vurderinger

Idealisme og sedvane En informant stilte spørsmål ved i hvilken grad søskenplasseringer ble faglig fundamentert. Vedkommende mente man skulle sette barnets selvstendige utvikling fremfor et ideal om søskenplassering. Vedkommende sa:

> «Jeg har jo følelsen av at det er mere ... idealisme bak tanken enn det er forskning ... og hva som er viktig å gjøre. Sånn faglig basert da, så er jeg usikker om det er faglig fundamentert det med søskenplassering ... i hvilken grad, det er jeg usikker på» (barnevernsansatt 4).

4.2.4 Barnets videre utvikling

Risiko Noen barnevernansatte mente at søsken ikke skulle plasseres sammen når søsknene var blitt såpass skadd av omsorgssituasjonen og opplevelsene de hadde hatt kunne trigge hverandre. En barnevernansatt fortalte at reparasjon som vanligvis skjer når barna blir plassert i et trygt miljø, ikke alltid skjedde fordi barna var så skadet at nærværet av hverandre påminnet dem om tidligere negative hendelser.

En barnevernansatt sa:

> «Det er jo litt det der når de er så skadde av omsorgssituasjon at ... ja ... opplevelsene de har hatt, at det trigger hverandre ... at den repareringen [sic] den skjer ikke, fordi de er så skadet. Og at det trigger ... at de kan være en trigger for hverandre» (barnevernsansatt 2).

En barnevernansatt ytret at søsken absolutt ikke må plasseres sammen når behovene deres er enorme. Vedkommende ble bedt om å utdype hva «enorme behov» var. Vedkommende fortalte at det ofte kunne være rus eller psykiatri, eller andre ting som skadet barna. Slike skader kan ha oppstått som et resultat av opplevelser fra biologisk hjem, og medføre mye angst med behov for tett støtte og oppmerksomhet. I slike tilfeller vil barn ofte ha behov for nær støtte slik at symptomene kan roe seg ned over tid. Det kan være en krevende oppgave for mange fosterhjemsforeldre.

Utvikling En annen viktig faktor de barnevernansatte vektla i årsaker til at søsken ikke bør plasseres sammen, var vurdering av barnets utvikling. Tanken bak en søskenplassering er at det skal være en trygghet. En barnevernansatt presiserte at man også måtte tenke på det enkelte barnets selvstendige utvikling. Vedkommende sa følgende: «kanskje man skal tenke mer på den selvstendige utviklingen hos det mennesket, det lille barnet – fremfor å ... sette et ideal om søskenplassering foran det individuelle ... Det er en interessant problemstilling» (barnevernsansatt 4).

Noen barnevernansatte mente det var en stor risiko knyttet til å videreføre eventuelle risikofaktorer ved en søskenplassering. Det kunne være risikofaktorer søsken var bærere av sammen. En barnevernansatt sa:

> «Det barnet som blir plassert alene, eller de som blir plassert alene får jo all oppmerksomhet, sant ... de får på en måte alle godene sant, og det er ikke noen ... og det er mindre fokus på det som har vært før, det som er negativt, og de negative erfaringene – som en søskenplassering kan bidra til å opprettholde. De er da mer eller mindre borte, sant. Man blir mere ensidig påvirket, i forhold til de positive» (barnevernsansatt 4).

Videre sa vedkommende:

> «Men jeg innbiller meg at de som blir plassert hver for seg altså, får en optimal og maksimal, det tror jeg. Jo større behovet er, jo kanskje viktigere er det – hvor bedrefungerende barn er – kanskje de er ... lettere for å tenke søskenplassering da, det er viktigere ... altså de er mer normalfungerende» (barnevernsansatt 4).

Individuell vurdering Det som er best for et barn, trenger ikke være best for et annet, og slik kan det være i en søskenflokk også. En barnevernansatt sa følgende: «det kan og være slik at i en søskenflokk så kan det være best for to av dem å bo sammen mens den tredje ikke bør bo sammen med dem» (barnevernansatt 2). Videre sa vedkommende: «Det varmer hjertet mitt, når man får til en god søskenplassering. Det er noe med det samholdet, og å ha hverandre ... i det» (barnevernansatt 2).

En annen barnevernansatt tolket det biologiske prinsippet som at barn skulle være hos sine biologiske foreldre, og at det dermed sto i motsetning til søskenplassering. Fordi den ene retningen var omsorgsovertakelse og den andre retningen ikke. Det biologiske prinsippet måtte veies opp imot relasjonen barna hadde seg imellom. Hvis de ikke kom overens eller hadde godt av hverandre, skulle ikke for eksempel det biologiske prinsippet veie tyngst. En barnevernansatt sa: «hvis at de har ødelagt for hverandre så skal ikke vi plassere dem sammen på død og liv fordi at de er søsken, hvis vi ser at de heller vil fungere bedre hver for seg» (barnevernansatt 6). Det er viktig at det legges til rette for at søsken har mulighet til å møte hverandre. En barnevernansatt sa:

> «Hvor mye skal vi anstrenge oss for at de skal få et nært forhold når at de har sine familier ... hvor mye skal vi nå ... vite om tenker jeg er nok i slike tilfeller, det er forskjell når de har bodd sammen fra starten av ... Far har jo to til på en side og mor på den andre siden. Hvor mye skal vi tilrettelegge for samvær med ti ulike søsken på hver sin kant ... så det er jo særs utfordrende» (barnevernsansatt 3).

4.3 Oppsummering av funn

Kapittelet har vist faktorer barnevernansatte vektlegger i vurderingen om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem. Faktorene er oppsummert i Tabell 1. Faktorene blir videre diskutert i kapittel 5.

Tabell 1 viser at samværskvalitet, å unngå reisebelastning ved samvær og liten søskenflokk er grunner til at søsken bør plasseres sammen faktoren «fosterhjemmet». Fosterhjemmets innretning og begrenset kapasitet, tilgjengelige fosterhjem og stor søskenflokk anses som grunner til at søsken ikke bør plasseres sammen under samme faktor. Når «søskenrelasjon» vurderes, blir følelse av trygghet, felles historie, tilknytning og positiv søskenrelasjon vurdert som grunner til å plassere søsken sammen. Grunner til å ikke plassere søsken sammen er ansvarsfølelse/belastning hos eldre søsken, problematiske samhandlingsmønstre og negativ søskenrelasjon.

At tvil skal komme barnet til gode, barnets rett til medvirkning biologisk prinsipp blir vurdert som gode grunner til at søsken skal plasseres sammen under «juridiske og etiske vurderinger», mens presedens (idealisme) blir vurdert som grunn til at søsken ikke skal plasseres sammen. Innen «barnets videre utvikling» blir faktoren at søsken gir identitet vurdert som grunn til at søsken skal plasseres sammen, mens faktorene felles traume, selvstendig utvikling og behov for delvis søskenplassering blir vurdert som grunner til at søsken ikke bør plasseres sammen.

Funnene vil bli analysert og diskutert i neste kapittel.

Tabell 1: Oppsummering av funn

	Grunner for søskenplassering	**Grunner mot søskenplassering**
Fosterhjemmet	• Samværskvalitet • Unngår reisebelastning ved samvær • Liten søskenflokk	• Fosterhjemmets innretning og begrenset kapasitet • Tilgjengelige fosterhjem • Stor søskenflokk
Søskenrelasjonen	• Følelse av trygghet • Felles historie • Tilknytning • Positiv søskenrelasjon	• Ansvarsfølelse/belastning hos eldre søsken • Problematiske samhandlingsmønstre • Negativ søskenrelasjon
Juridiske og etiske vurderinger	• Tvil skal komme barnet til gode • Barnets rett til medvirkning • Biologisk prinsipp	• Sedvane (idealisme)
Barnets videre utvikling	• Søsken gir identitet	• Felles traume • Selvstendig utvikling • Behov for delvis søskenplassering

5 Diskusjon

I det forrige kapittelet fremkom det at fosterhjemmet, søskenrelasjon, juridiske og etiske vurderinger og barnets videre utvikling står sentralt når barnevernansatte snakker om søskenplassering. Dette kapittelet drøfter disse funnene nærmere. Det vil ta for seg hvordan barnevernansatte må prioritere blant ulike hensyn, saksbehandlers skjønnsmessige vurdering, erfaringer med søskenplasseringer og barnas behov.

5.1 Å prioritere blant ulike hensyn

I den virkelige verden kan det være vanskelig å få til en optimal løsning når det gjelder plassering av fosterbarn i fosterfamilier, og kanskje særlig søskenplasseringer. Det er komplekse vurderinger hvor mange hensyn skal tas og mange ulike forhold skal vektlegges. Det er ikke noe fasitsvar på om søsken skal plasseres sammen eller ikke. Ulike saksbehandlere vil vektlegge ulike faktorer i vurderingene sine. Barnevernansatte vil i tillegg til en faglig og juridisk vurdering, også vurdere ut fra sitt personlige skjønn og hva de mener er riktig. Dette er faktorer som kan skape variasjon i vurderinger om plasseringer i fosterhjem.

I en søskenplassering skal hvert enkelt barns behov vurderes. Borge (2012) presiserte at forskning på søskendyader viste at søsken ikke alltid har samme oppfatning av søskenforholdet. Et barn kan ha behov for et nært søskenforhold og søskenrelasjon, og ha en positiv gevinst som følge av det. Et annet barn kan ha store egne behov som må legges til rette for, og kanskje være i behov for en-til-en omsorg fra fosterforeldre. I slike tilfeller må det vurderes hvilket fosterhjem barna blir plassert i, og også om det er biologiske barn i fosterhjemmet fra før. For et barn som har positivt av søskenrelasjon, kan det være en mulighet å bli plassert i et fosterhjem med fostersøsken for å kompensere for sorgen ved å bli adskilt fra biologisk søsken. For et barn med store egne behov vil det kanskje være bedre å bli plassert i et hjem hvor fokuset ikke er på andre barn enn seg selv.

Hvor lang tid det tar fra barnevernet bestemmer seg for en omsorgsovertakelse til et barn plasseres i fosterhjem varierer. Det er mange faktorer som skal vurderes og opplysninger som skal innhentes før vedtak, og hvor lang tid barnevernet har til rådighet i dette arbeidet kan variere. Noen ganger er alvorlighetsgraden av omsorgssvikt så stor at barn umiddelbart blir tatt ut av hjemmet. Barna kan da i en periode plasseres i et akutthjem i påvente av at barnevernet finner egnet fosterhjem.

I disse tilfellene må ofte kvalitetssikringen av tiltaket og omsorgsovertakelse komme etter at barnevernet har overtatt omsorgen. I andre tilfeller er foreldre og barneverntjenesten enige i plasseringen i fosterhjem, og barnet eller barna plasseres frivillig som et hjelpetiltak. Spørsmålet er om det er samme kvalitet i vurderingene, selv om det blir brukt ulikt tidsrom på dem. Har barnevernansatte tid til å gjøre de samme vurderingene i en plassering som skjer fortløpende, kontra plasseringene de ser kommer frem i tid? En kan stille spørsmål ved om en mulighet for barnevernansatte å anskaffe kunnskap gjennom forskning og statistikk, hadde ført til et bedre grunnlag for å sikre at fremtidige plasseringer har mindre risiko for brudd.

5.1.1 Praktiske aspekt

Ifølge Bunkholdt (2010) er fosterhjemsarbeid et av de mest kompliserte og sammensatte områdene innen barnevernsarbeid. Videre nevner hun at det er mange involverte instanser i prosessen med å plassere barn i fosterhjem. Det kan hende prosessen ved å flytte barn i fosterhjem hadde vært mindre om det var færre delaktige i prosessen. Når mange skal si sin mening kan det hende prosessen tar lengre tid og at noen hensyn må veie tyngre enn andre. På en annen side er det behov for de ulike instansene for å avklare og avdekke viktige faktorer i forhold til en mest mulig vellykket plassering. Det er for eksempel viktig å ta seg tid til å snakke med barnet eller barna det gjelder, ta hensyn til biologiske foreldres tanker og meninger, snakke med ulike fosterhjem for å finne best mulig match. Samtidig må barnevernsarbeiderne drøfte saken innad i tjenesten, og kanskje rådføre seg med andre instanser som kjenner familien godt. Dette kan være barnehage, skole, annen familie eller andre med nær tilknytning.

I vurderingen om søsken skal plasseres sammen er det mange faktorer de barnevernansatte forsøker å ta hensyn til. De må også ta hensyn til biologiske foreldres. En barnevernansatt fortalte at samværskvaliteten ofte ble bedre når søsken hadde samvær med biologiske foreldre sammen, enn om de skulle gjennomføre samværene hver for seg. For eksempel fremkom det i intervjuene at hensynet til biologiske foreldre og reisebelastningen deres var noe de barnevernansatte la vekt på i vurderingene. Om søsken ble plassert i samme fosterhjem fikk biologiske foreldre et hjem å forholde seg til, kontra flere. På den måten kunne en søskenplassering gagne biologiske foreldre med hensyn til de praktiske mulighetene for samvær.

I studien fremkom det at barnevernansatte mente søskenplasseringer kan være ugunstige i tilfeller hvor barna har alvorlige adferdsproblemer eller andre behov som vil kreve tett oppfølging av fosterforeldre. Bunkholdt (2016) viser at det kan være brutalt for søsken å bli adskilt dersom

de har stor betydning for hverandre. Barnevernansatte forteller at de prøver å unngå for store belastninger for fosterforeldrene. Dette skaper et dilemma i vurderingen av søskenplasseringer. Skal man prøve å holde søsken sammen, og se om fosterforeldrene klarer å stå i det? Enten vil fosterforeldre klare dette, eller så risikerer man et nytt brudd for barna, fordi oppgaven ble for stor for fosterforeldrene og ett eller alle barna må flytte i et nytt fosterhjem. Ifølge Bunkholdt (2016) kan et nytt brudd være en større belastning for barna enn det opprinnelige bruddet. Samtidig fortalte informantene at det var viktig å videreføre familiekontakt og det nære forholdet mellom søsknene, og at søsken ble betrygget av å være med hverandre.

5.1.2 Manglende kapasitet

Ifølge Sundt (2016a) er manglende omsorgsevne og manglende foreldreferdigheter den vanligste grunnen til at barn må flytte i fosterhjem. Andre grunner kan for eksempel være at biologiske foreldre sliter med rusmisbruk, psykisk helse, fysisk eller psykisk mishandling, seksuelle overgrep eller sosiale problemer (Sundt, 2016a, s. 32). Barn som flyttes i fosterhjem har ofte levd under forhold som kan ha skadet deres helse og utvikling. Falck-Eriksen (2018) viser til at mange fosterbarn har sammensatte vansker og ifølge Bunkholdt (2010) kan det i familier bli opprettet roller som man blir definert ut fra. Ved en søskenplassering i fosterhjem kan barnas negative rolledefinisjoner bli videreført inn i det nye hjemmet. Dårlige omsorgsforhold i biologisk hjem kan følge barnet i et nytt fosterhjem, noe som krever at fosterforeldre må jobbe mye med søsknene hver for seg og sammen, noe som kan bli en stor jobb for fosterforeldrene. Barnevernansatte ytret bekymring for at fosterforeldre skulle klare å stå i det, og holde ut ved vanskelige søskenplasseringer. De ville for alt i verden unngå at fosterforeldre skulle si opp avtalen. Hvis fosterforeldrene skal endre negative rolledefinisjoner mellom søsken, vil de ofte trenge kapasitet og kompetanse, slik at barna kan gjennomgå en positiv utvikling i det nye hjemmet. En måte å vurdere fremgang på i slike saker kan være ved hyppige samvær og tett kontakt mellom fosterforeldre og barnevernansatte. På den måten kan barnevernansatte tydeligere se om det trengs ytterligere hjelpetiltak i hjemmet, samtidig som fosterforeldrene kan føle støtte og takknemlighet fra barnevernet i en situasjon som kan føles vanskelig.

5.1.3 Søskenrelasjon

Gjennom intervju med barnevernansatte fremkom søskenrelasjon som svært viktig. Hvordan kan barnevernansatte vurdere om en søskenrelasjon er god eller dårlig, og kan en begrunnelse om

søskenrelasjon være nok til å ikke plassere søsken sammen? Søskenrelasjon vil være påvirket av kjønn, aldersspenn, interesser og ulike behov. Dersom søsken splittes på grunn av manglende søskenrelasjon er det en vurdering i forhold til det enkelte barnets beste. Søskenrelasjon kan også forekomme der foreldre med særkullsbarn finner hverandre og barna vokser opp i samme husholdning som søsken. I slike tilfeller vil det også gjøres en vurdering i forhold til søskenrelasjon og søskenplassering. Dersom søskenrelasjon skal være avgjørende i vurderingen om å plassere søsken sammen eller ikke, må denne evalueres. Også her kan tilsyn og nært samarbeid med fosterforeldre være viktig i forhold til å observere om barnas relasjon er med på å gi det enkelte søsken trygge rammevilkår i fosterhjemmet. Andre måter og evaluere på kan for eksempel være hvordan barna fungerer sosialt eller hvordan de fungerer på skolen. I noen tilfeller kan barnevernet være kjent med søskenrelasjonen fra tiden før barna blir hentet ut av hjemmet, og dermed ha et inntrykk av søskenrelasjonen. I disse tilfellene vil det være lettere og vurdere om barna bør plasseres sammen, eller om de har behov for fosterhjem hver for seg. I tilfeller hvor søskenrelasjonen er ukjent vil vurderingen kanskje foregå med manglende kunnskap om hvordan søsken fungerer sammen. Uansett om barnevernet i første omgang plasserer barna sammen, eller hver for seg, må en i tiden etter plasseringen være åpen for at ny kunnskap om søskenrelasjonen vil kunne føre til at plasseringen må vurderes på ny, og man kan da ende opp med å endre på plasseringen.

5.1.4 Størrelse på søskenflokken

Gjennom intervjuene fremkom det at størrelsen på søskenflokken kunne være en utfordring i plassering av søsken i samme fosterhjem. Det er naturlig å tenke at det ikke er alle hjem som har fysisk plass til å ta til seg fire-fem barn. Sundt (2016a, s. 32) viser til forskning som viser at fosterbarn har større vansker i livet sammenlignet med andre barn. Det kan være vansker som adferdsvansker, emosjonelle eller sosiale vansker. I en søskenflokk kan slike vansker angå flere barn i søskenflokken og være vanskelig for et fosterhjem å håndtere. Det er likevel ikke alle fosterbarn og søskenflokker som nødvendigvis har problemer, og i slike tilfeller vil mangelen på fosterhjem med mulighet til å ta søskenflokker være utfordringen.

Et fosterhjem er et privat hjem barnet vokser opp i, som skal ha særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem. Falck-Eriksen (2018) presiserte at et fosterhjem skal kunne møte de individuelle interessene og behovene til det enkelte barn i søskenflokken. Når barneverntjenesten skal finne fosterhjem til barn er de opptatt av at barnet og fosterforeldrene skal passe godt sammen. Å finne

et fosterhjem som passer bra til et fosterbarn kan i noen tilfeller være utfordrende i seg selv. Det vil derfor naturligvis være vanskelig å finne et fosterhjem som passer til en hel søskenflokk.

5.1.5 Biologi til besvær

Det er flere generelle utfordringer knyttet til å være søsken, som at man har ulike roller i familien, føler på sjalusi overfor hverandre, eller krangler iblant. Det viktig at ikke «vanlige» utfordringer som «alle» søsken har blir brukt som argument for å splitte dem. En barnevernansatt sa for eksempel dette om søsken: «man skal være veldig glade i hverandre i det ene sekundet og nesten hate hverandre det neste og slik er jo søsken» (barnevernansatt 6). Bunkholdt (2010) viste til at vedlikehold av gamle definisjoner blant søsken kunne være en grunn til at søsken ble plassert hver for seg, med bakgrunn i at det ble videreført et negativt mønster. Det er likevel viktig å bemerke at søsken flest har definisjoner av hverandre, på godt og vondt.

Falck-Eriksen (2018) presiserte at kjernefamilien står sterk i det moderne samfunnet, noe som også fremkom gjennom barnevernansattes utsagn. En barnevernansatt sa for eksempel: «Det er nå dette med at de er familie. Vi skal ta utgangspunkt i familien» (barnevernansatt 6). Familie blir sett på som viktig. Flere barnevernansatte mente at søskenplassering er viktig og ofte det beste for barna, og at det var mange gode grunner til at søsken skulle få være sammen. I barnevernloven § 4-22 står det presisert at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Dette taler for at biologi har en lovfestet høy prioritet.

En gjennomgående vurdering ved splitting av søsken var i tilfeller hvor søsken hadde påtatt seg et stort foreldreansvar for søsknene sine. Barnevernansatte vurderte at i slike tilfeller var det bedre å plassere søsken hver for seg, på den måten ble ansvaret tatt bort og søsken kunne utvikle seg individuelt i hvert sitt hjem. Falck-Eriksen (2018) viser til at i tilfeller hvor søsken føler på et oppdrageransvar ovenfor andre søsken, kan en plassering uten søsken medføre mye stress for barnet (Falck-Eriksen, 2018, s. 38). Dette motstrider til hverandre og viser nok en gang behovet for et verktøy barnevernansatte kan benytte, for å bidra til vellykkede søskenplasseringer.

5.1.6 Ambivalens

Et av de interessante funnene i studien er det som kan betegnes som ambivalens, i spørsmålet om søskenplasseringer. Ambivalensen gjelder både for og mot søskenplasseringer. En informant sa

for eksempel «så må vi jo prøve da, det går ikke an å se inn i fremtiden» (barnevernansatt 6). Ambivalens handler i denne sammenhengen om at de barnevernansatte er usikre på om valget de gjør til syvende og sist er det riktige. Noen ganger forsøker man å plassere søsken sammen, for så å måtte omplassere dem i etterkant fordi det ikke gikk som ønsket. Det kan også hende at man til å begynne med plasserer søsken hver for seg, og i ettertid ser at søsknene like gjerne kunne bodd i samme fosterhjemmet. Per i dag er det ingen retningslinjer som tydeliggjør hva som er det riktige å gjøre i enkelttilfeller, og lovverket er til en viss grad åpent for barnevernansattes vurderinger. Det kan se ut som ambivalens er en del av det barnevernfaglige arbeidet - nettopp ved at svært mye av det barnevernfaglige arbeidet er skjønnsbasert - og en vil kunne få kritikk uansett hva en gjør. En barnevernansatt fortalte om en plassering av søsken som var plassert i samme fosterhjem og reflekterte rundt om det var det riktige valget. Avslutningsvis sa den barnevernansatte: «man kan jo ikke spå fremover så det er jo kjempevanskelig å vite» (barnevernansatt 2). Spørsmålet er om flere veiledere eller retningslinjer kunne bistått i arbeid med søskenplasseringer og oppfølging av disse i etterkant. Den barnevernsansatte har selvfølgelig helt rett i dette utsagnet. Man kan ganske riktig ikke spå fremtiden, men man kan se bakover og lære av egen og andres erfaring. Ut fra disse erfaringene kan man kanskje utarbeide en veiledning som kan inneholde råd og retningslinjer som kan hjelpe den barnevernsansatte i vurderingen.

I de fleste tilfeller kan mennesker tenke «enn hvis man gjorde slik eller slik i stedet», også barnevernansatte i vurderingen om søskenplasseringer. Kanskje er søskenplasseringer preget av en ambivalens med hensyn til om man tar den riktige avgjørelsen eller kanskje er det spenningsfelt mellom de ansatte i barnevernets «normaliseringsforståelse» og dagliglivets praktiske virkelighet (Sandvin, Söder, Lichtwarck & Magnussen, 1998, s. 135). En barnevernansatt snakket om at man i noen tilfeller prøver å plassere søsken sammen, og endrer det i ettertid om det ikke gikk som tenkt. Informanten sa: «Jeg er ikke noe spåkone heldigvis. Det er ... Et veldig komplekst felt og veldig viktig - herlighet det er viktig arbeid.» (barnevernansatt 5). Det kan tolkes som at det er en ambivalens i utsagnet nevnt ovenfor. Det kan virke som at barnevernansatte i noen tilfeller gjør en vurdering de ikke er helt sikre på, men håper at er riktig.

5.2 Saksbehandlers skjønnsmessige vurdering

Under intervjuene fremkom det at noen barnevernansatte instinktivt mente søsken måtte plasseres sammen, fordi de forestilte seg sin egen situasjon med sine egne barn. Det kan stilles spørsmål ved om noen vurderinger blir gjort ut fra emosjoner eller faglig vurdering, eller en kombinasjon

av disse. At helsøsken måtte plasseres sammen i fosterhjem ble begrunnet med utsagn som «da fikk hvert fall de være sammen».

5.2.1 Flaks og uflaks i tildeling av saksbehandler

Er det slik at en familie som møter barnevernet, kan ha flaks eller uflaks i tildelingen av barnevernsansatt? Når lovgivningen åpner for et stort rom for tolkning og skjønn kan det stilles spørsmål ved om vurderingene som tas til en viss grad blir personavhengige. Det kan det medføre at familier opplever ulik behandling. En familie kan være «heldig» og møte en saksbehandler med stor kreativitet og engasjement, mens en annen familie møter en mindre motivert barnevernansatt. Ulike saksbehandlere kan ha ulik grunnholdning, erfaringer og ulik sedvane knyttet til arbeidet sitt.

En barnevernansatt fortalte at hvis vedkommende mente at tre søsken skulle plasseres sammen, så skulle de få det til uavhengig om Bufetat ikke hadde tilgjengelig et hjem til tre fosterbarn eller ikke. Vedkommende fortalte at hvis Bufetat ikke kunne bistå og det kom avslag på søknaden, var alternativet å kjøpe et privat fosterhjem til barna. Det er ikke sikkert alle barnevernansatte har denne tankegangen eller stå på-viljen. Ulike barneverntjenester kan av økonomiske årsaker eller av andre grunner ikke ha mulighet til å kjøpe private fosterhjem når Bufetat ikke kan gi konkret det man ønsker. Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020b) er en av de store utfordringene innen fosterhjemsområdet mangel på fosterhjem som kan ta imot søskengrupper. Hvis barneverntjenesters økonomi blir avgjørende når man forsøker å finne fosterhjem som tar imot søsken, vil søskenplasseringer i større grad bli mer tjenesteavhengig enn faglig.

Ifølge Hestvik (2019) forsøker man ofte å plassere søsken i samme hjem ved akuttplasseringer, fordi det ble ansett som det mest skånsomme i en situasjon hvor barna skilles fra biologiske foreldre. Det handler om at søsken anses som positive for hverandre i skånsomme situasjoner, fordi de kan gi en følelse av trygghet og trøst. Hva med langvarige plasseringer, blir denne argumentasjonen lagt til grunn da også? Barnevernansatte kunne fortelle om negative konsekvenser ved en søskenplassering, som det at barna hadde så store omsorgsbehov at de ville kreve hele fosterhjemmet, eller at søsken vedlikeholdt en negativ kultur eller roller de var tildelt fra tidligere. I tilfeller hvor store negative konsekvenser av omsorgssvikt preger søskenrelasjonen, vil en plassering av søsken sammen være ugunstig, også i en akuttplassering.

5.2.2 Manglende nasjonale retningslinjer

Som nevnt tidligere, så kan det stilles spørsmål om mangel på retningslinjer med hensyn til plassering av søsken i fosterhjem, og lite statistikk på det aktuelle området vanskeliggjør barnevernansattes arbeid. Om det hadde vært tilgjengelig statistikk på hvor mange søsken som ble plassert sammen i samme fosterhjem, søsken som ble splittet i ulike fosterhjem og hvordan det gikk i ettertid, ville det kanskje blitt lettere å ta fremtidige riktige avgjørelser om søskenplasseringer. Under intervjuene ble de barnevernansatte spurt om de hadde rutiner for å sjekke om søsken skulle plasseres sammen innad i tjenesten, hvor alle svarte at de ikke hadde dette og at det var noe som var vanskelig å sette rutiner på. En informant sa: «vi har vel ikke noen konkrete rutiner for det, men det blir tatt en vurdering i hver enkelt sak» (barnevernansatt 7).

Statistikk som ble presentert tidligere i oppgaven viste at 80 % av barn i Norge har søsken. Dermed er søskenplassering en problemstilling barnevernansatte som jobber med omsorgsovertakelse antagelig ofte må forholde seg til. Vanligvis får familier ett barn av gangen og flere etter hvert. Det er en prosess og man lærer seg hvordan å håndtere søsken etter hvert. Det er ikke sikkert en fosterfamilier som tar imot en søskenflokk, vet hvordan de skal håndtere søsken og utfordringene det kan by på. PRIDE-opplæringen har ikke temaer som retter seg mot søskenplasseringer og dermed blir ikke fosterhjem opplært til spesifikt å ta imot søsken heller. Det vil dermed være en risiko ved å plassere søskenflokker i fosterhjem, siden fosterhjem ikke er opplært i hvilke utfordringer en søskenplassering kan by på. Et fosterhjem skal være et forutsigbart og trygt hjem. Ved at fosterforeldre ikke får opplæring på hva søskenplasseringer kan by på, kan det være en risiko ved at fosterhjem holder seg stabile, siden fosterforeldrene muligens ikke vet hva de gir seg ut på.

Det kan også stilles spørsmål ved om det er regionale forskjeller når det gjelder søskenplasseringer. Har store kommuner mer erfaring med søskenplasseringer enn mindre kommuner? Kan det hende at barneverntjenester kunne lært av tidligere erfaringer, dersom det hadde fantes et slags system eller sjekklister på tidligere søskenplasseringer? I større kommuner er det flere ansatte og ofte større kompetanse. I mindre kommuner er det kanskje færre som diskuterer vurderingene og sjeldnere tilfeller med søskenplasseringer. Bufetat er en samarbeidspartner i fosterhjemsarbeid og kan bistå med rådgivning. Slike nettverk, og rådgivere som Bufetat, er positivt for kommuner uavhengig av størrelse. Uavhengig av hvor mange søskenplasseringer som

har funnet sted tidligere, kan man stå ovenfor tilfeller hvor kompetanse innen spesielle områder er ønskelig. Enhver barnevernsak er unik og vil kreve en individuell vurdering. Kanskje gode samarbeidspartnere og tilgang til diskusjon er en kilde til bedre kvalitet i vurderingene.

At det ikke føres statistikk på antall søskenplasseringer som finner sted eller hvordan det går med disse i ettertid, gjør det vanskelig for barnevernet å lære av tidligere erfaringer. Som nevnt fortalte en informant at vedkommende ikke kunne «spå fremtiden». Det er riktig, men på en annen side så følger barneverntjenesten opp barna i fosterhjem i etterkant av en plassering. Systematisk føring av en nasjonal statistikk på søskenplasseringer kunne gitt barnevernet et verdifullt arbeidsverktøy i vurderinger av søskenplasseringer. Et system bygd på tidligere gjennomføringer, kunne vært et barnevernfaglig verktøy i tillegg til individuelle vurderinger.

5.3 Erfaringer med søskenplasseringer

Ifølge (Bunkholdt, 2016, s. 187) viser forskning motstridende resultat med hensyn til om søsken bør plasseres sammen eller ikke i fosterhjem. Washington (2007) hevdet det måtte være spesielle grunner til at man skal skille søsken ved en plassering. Spesielle grunner kan være adferd som er skadelig for trygghet og oppvekstsvilkårene, som vil være for ressurskrevende å endre i fosterhjemmet. Ifølge Falck-Eriksen (2018) er søskenplasseringer mer stabile enn plasseringer av søsken hver for seg. At søskenplasseringer holder seg mer stabile, kan bunne i at søsken blir tryggere fordi de har en trygg person med seg. Bunkholdt (2010) nevnte at søsken opplever mindre sorg når de har med seg søsken i en plassering. Child Welfare Information Gateway (2019) viste at søsken som ble plassert sammen viste større trivsel i fosterhjemmet og mer nærhet til fosterforeldrene sine, og det kan være en faktor i at plasseringene er mer stabile.

5.3.1 Vellykkede plasseringer

Under intervjuene framkom det eksempler på konkrete plasseringer av søsken i fosterhjem. En barnevernansatt fortalte om en vellykket plassering som var vellykket først og fremst fordi barneverntjenesten fant et velegnet fosterhjem. Den barnevernansatte omtalte fosterforeldrene som ressurspersoner med bakgrunn i at de hadde mye erfaring med barn, var voksne og stødige. En annen barnevernansatt kunne fortelle om en plassering av to søsken i et familienettverk. Den barnevernansatte fortalte at disse søsknene hadde hatt en foreldre-barn-relasjon, og måtte øve på å være søsken i det nye hjemmet. Den barnevernansatte anså det som viktig å plassere disse søsknene sammen fordi de fikk videreført kultur og tilhørighet i den nye familien. Det

var en etnisk minoritets-storfamilie, hvor ungene hadde vokst opp med mange voksenpersoner. Den barnevernansatte sa: «egentlig har vi plassert de til mammaen deres [sic], selv om det ikke er denne mammaen som har født dem, men det er den mammaen som har oppdratt dem» (barnevernansatt 6).

En barnevernansatt fortalte om to sårbare søsken med samme «bagasje» og mente de trengte å være to i plasseringen. Den barnevernansatte sa: «begge to var sårbare og de hadde litt det der som jeg sa ... samme bagasjen, og trengte kanskje å være to, i det» (barnevernansatt 2).

Vurderingen om søsken har godt eller vondt av hverandre i en plassering er vanskelig. Den barnevernansatte sa videre: «Samtidig som man kan være usikker på det også i ettertid, selvfølgelig, var det lurt eller var det ikke lurt – fordi de er veldig ulike» (barnevernansatt 2).

5.3.2 Mislykkede plasseringer

Det fremkom også konkrete eksempler på episoder hvor søskenplasseringer hadde vært mislykket eller ikke ble vurdert som best i det enkelte tilfelle. En barnevernansatt kunne fortelle om en familie som tok til seg tre barn. Familien hadde barn fra før. Søsknene som ble plassert i fosterhjemmet hadde med seg psykiske og emosjonelle behov som denne fosterhjemsfamilien ikke kunne imøtekomme. Barneverntjenesten prøvde ut forskjellige hjelpetiltak som for eksempel å frikjøpe foreldrene og betale for barnehageplass for ungene, slik at det skulle bli lettere økonomisk og praktisk. I dette tilfellet ble den totale belastningen likevel for stor for fosterhjemmet, og tjenesten måtte opphøre. En barnevernansatt sa:

> «i de tilfellene hvor det blir for store oppgaver for den fosterfamilien som da har tatt på seg det oppdraget, som skal ha omsorgen for de søsknene – det vil jo være en av de tingene som kan gjøre at det ikke går bra» (barnevernansatt 1).

En annen barnevernansatt kunne fortelle om et barn som hadde blitt plassert alene, etter å ha hatt stort omsorgsansvar for søskenet sitt. Den barnevernansatte fortalte at etter søsknene var plassert i hvert sitt hjem, ble båndet mellom søsknene tynnere og tynnere, men samtidig gikk det opp for barnet at det hadde hatt en rolle som ikke var bra. Barnet ønsket gjerne å møte søsknene gjennom samvær, men ønsket ikke å bo sammen med dem lengre.

En barnevernansatt fortalte om et søskenpar på under fem år, som ved første vurdering ble plassert sammen og i etterkant ble splittet. Det eldste søskenet hadde over tid påtatt seg rollen som «omsorgsperson», og fulgte med på alt det yngste søskenet gjorde. Den eldste var veldig

klengete og røff mot den yngste og dominerte fullstendig. Den yngste fikk ikke gjøre noe på egenhånd uten at det var i regi av den eldste. Fosterforeldrene ble veldig frustrerte over at de ikke klarte å bryte dette mønsteret, til slutt klarte ikke fosterforeldrene å stå i situasjonen og sa opp fosterhjemskontrakten. Når søsknene ble splittet, begynte begge å blomstre i hvert sitt nye hjem. Begge fikk rom og plass til å være seg selv. «Omsorgspersonen» kunne legge bort sitt omsorgsansvar og hadde en positiv utvikling i den nye familien. Den yngste ble etter hvert mer selvstendig. I etterkant, når barneverntjenesten så den positive utviklingen som begge barna hadde i hvert sitt nye hjem, innså de hvor riktig det var å skille dem. Om søsken har dårlig funksjonsnivå eller har påtatt seg dominerende, usunne rollemønstre, er det vanskelig å bryte disse når de blir flyttet til samme hjem. En informant mente det var vanskelig å bryte disse mønstrene når de hele tiden ble påminnet dem gjennom søskenrelasjonen. Over ser man et eksempel hvor man vektlegger det enkelte barnets individuelle behov fremfor søskenrelasjonen.

5.4 Barnas behov

Sundt (2016a) nevnte at en grunn til at eldre barn flytter i fosterhjem, kan være på grunn av deres egen adferd og ikke grunnet utfordringer hos biologiske foreldrene. Det kan være familier som lenge har strevd og fått ulike hjelpetiltak av barneverntjenesten over flere år for å prøve å bedre omsorgssituasjonen, men til slutt er den beste løsningen for barnet eller barna å flytte i fosterhjem. Endring av slike atferdsvansker kan gjøre det det krevende for fosterforeldre. Vil flere barn med store atferdsvansker være mer krevende? Dersom fosterforeldre allerede tilrettelegger hverdagen etter disse behovene, vil det kanskje i noen tilfeller ikke spille noen rolle om det er et eller to barn med store atferdsvansker siden fosterhjemmet allerede har gode rutiner for å håndtere utfordringene i hverdagen. I tilfeller barna har atferdsvansker som påvirker hverandre negativt stiller saken seg annerledes og felles plassering må vurderes på ny.

De barnevernansatte vektla videreformidling av familiekontakt som viktig. Falck-Eriksen (2018) viste til at den vanligste oppvekstarenaen er familien og derfor naturlig å tenke at søsken skal plasseres sammen når de blir flyttet fra biologiske foreldre. Under intervjuene fremkom det i mange tilfeller at barn har tatt foreldrerollen i forhold til yngre søsken, hvorpå de ikke klarte å gi slipp på disse arbeidsoppgavene etter plassering i fosterhjem. I alvorlige tilfeller, hvor dette ansvaret ble et stressende element for barnet, vurderte barnevernansatte det som bedre å plassere barna hver for seg slik at barna skulle fratas ansvar og utvikle seg som individuelle individ.

Sundt (2016a) viste til at fosterbarn i dag har flere vansker enn tidligere, fordi barn som tidligere ville blitt plassert ved en institusjon nå heller blir plassert i fosterhjem. Poenget med et fosterhjem kontra institusjon er at barn skal ha muligheten til å vokse opp i en familielignende «normal» situasjon. Dette taler for søskenplassering, så fremt barnet har mulighet til å kunne tilpasse seg og utvikle seg i en familiesituasjon.

5.4.1 Stabilitet og kontinuitet

De fleste studier viser at det å plassere søsken sammen er med på å øke stabilitet for barna, ifølge Falck-Eriksen (2018). Man ønsker at barn skal ha en stabil oppvekstarena med naturlig utvikling innenfor trygge rammer. Med ustabile omsorgspersoner oppnås ikke disse rammene, og i noen tilfeller er det til barnets beste og bli flyttet ut av det ustabile miljøet. Ifølge Bunkholdt (2010) handler stabilitet om å ha de samme menneskene rundt seg, og at disse er trygge og til å stole på. Ved en plassering i fosterhjem brytes den viktigste kilden til stabilitet for barnet, da de nærmeste og kjente omsorgspersonene blir borte og man blir gitt noen nye. Ved å ha søsken med seg i en fosterhjemsplassering vil noe av stabiliteten bli med inn i fosterhjemstilværelsen, og forhåpentligvis er denne stabiliteten den trygge og den positive delen. Kanskje styrkes søskenstabiliteten ved at den ustabile omsorgssituasjonen uteblir.

Den viktigste kilden til kontinuitet blir brutt når søsken flyttes i fosterhjem. Da har ikke lengre barnet tilgang til steder eller mennesker som hittil har vært viktige for dem. For mange barn vil det være bedre å bryte kontinuiteten for å øke sjansen for stabil omsorg. For andre vil det være bedre å leve under noe ustabile omsorgsforhold men slippe å bryte kontinuiteten. Hovedpersonen i en fosterhjemsplassering er barnet, og det er dette barnet barneverntjenesten skal sikre best mulig oppvekst. Biologiske foreldre, fosterforeldre, søsken, saksbehandler og beslutningsorganer kan påvirke graden av stabilitet og ustabilitet. Ifølge Kernan (2005) spiller søsken en avgjørende rolle i utvikling av identitet, også med tanke på kontinuitet og stabilitet.

5.4.2 Barnets beste

Barnets beste er et vidt og komplekst begrep med mange ulike tolkningsmuligheter. Når barnevernansatte skal vurdere barnets beste er det en kombinasjon av ulike juridiske, faglige og skjønnsmessige vurderinger. Det som er bra for et søsken, trenger ikke nødvendigvis å være bra for et annet. En barnevernansatt sa under intervjuene:

> «Det er jo barnets beste i det og, hva som er best for disse ungene. Det er jo veldig individuelt, og det er derfor det er så vanskelig å ha en fasit, for det finnes jo ikke noe fasit på det» (barnevernansatt 2).

Det er ikke lett for barnevernsansatte å skulle avgjøre et barns beste. Begrepet er dynamisk, og det en barnevernansatt velger å ilegge begrepet i et bestemt tilfelle kan endres over tid. Det vil også bety at en begrunnelse for søskenplassering også kan endres over tid. Kanskje ser man etter noen måneder at vurderingen skulle vært annerledes når man har sett utviklingen i det nye fosterhjemmet. Å gjøre slike vurderinger avhenger av den enkelte barnevernansattes kompetanse og erfaring. Noen ganger vil søskenplasseringer være til barnets beste og andre ganger ikke. I noen tilfeller vil søskenplasseringer være til det ene søskenets beste, men ikke til det beste for det andre søskenet. Lov om barneverntjenester setter rammer rundt beslutningstakingen til barnevernet. Innenfor disse rammene åpner loven også for stort rom for skjønnsutøvelse. Den enkeltes normative oppfatning av en situasjon vil være ulik fra en barnevernansatt til en annen. Man kan stille spørsmål ved om rettssikkerheten til barn blir truet siden beslutningene som tas i så stor grad blir personavhengige.

Barnets beste og fosterhjemmet I analysen fremkom det at samværskvalitet kunne være bedre for søsken når de var plassert sammen. En informant fortalte om at et søsken hadde godt av at et annet søsken var til stede under samværene, og at de derfor hadde godt av hverandre i en slik sårbar situasjon. Den barnevernansatte sa: «den største, har egentlig behov for den yngste i gitte settinger, for eksempel samvær ... fordi det er en krevende situasjon, der den minste tar på en måte en annen rolle så den største kan slappe litt mer av» (barnevernansatt 2). Når barnevernansatte vurderer barnets beste i plasseringer av søsken må de vurdere det enkelte barnets funksjonsnivå i forhold til de andre søsknene. Barn har ulike behov og det vil være søsknenes beste hvis deres interesser er positive i forhold til hverandre.

Barnets beste og søskenrelasjonen I intervjuene fremkom det at søskenrelasjonen har stor betydning, både på godt og vondt. Søskenplassering ble ikke ansett som viktig som et prinsipp hvis de ikke hadde bodd sammen tidligere. Der søsken hadde en god relasjon og stor avhengighet til hverandre ble søskenrelasjonen ansett som positiv. Flere av de barnevernansatte der hvor søskenrelasjonen var konfliktfylt så talte det ikke for å plassere søsken sammen. Når barnets beste vurderes med hensyn til søskenrelasjon, er selve kvaliteten på søskenrelasjonen viktig

å vurdere. I denne vurderingen må det blant annet tas hensyn til kjønn, aldersspenn og antall søsken.

Gjennom funnene har det kommet frem at søsken kan ha stor trygghet i hverandre, og ved å plassere dem sammen kan man videreføre familietilknytningen og historien deres. Funnene har også vist at søskenrelasjon ikke alltid utelukkende er god, og derfor må den alltid vurderes.

Barnets beste og juridiske og etiske vurderinger Som nevnt er det presisert i barnevernloven § 4-1, barnekonvensjonen artikkel 3.1 og Grunnloven § 104 andre ledd at valget av fosterhjem skal være i enkeltbarnets beste interesser. Dette er det viktigste formelle kravet som styrer forløpet opp mot vedtak om omsorgsplassering av Fylkesnemnda. Ifølge Falck-Eriksen (2017) skal det som nevnt ikke forekomme splittelser av søsken med mindre det er vurdert som det enkelte barnets beste. På den andre siden står det heller ikke at søsken skal plasseres sammen. Skjønnsvurderingen er knyttet til det enkelte barnets beste, på lik linje med for eksempel samvær. Det er ikke oppgitt hvor ofte det skal være samvær (det er for eksempel ingen fasit på om det skal være fire eller seks ganger i året), fordi det er noe som må vurderes og avveies i hver enkelt sak.

Barnets beste og barnets videre utvikling For å kunne vurdere barnets beste er det mange faktorer som skal vurderes. Blant annet må barnevernansatte ta en vurdering i forhold til barnets egne meninger, nåværende situasjon, forhistorie, behov for oppfølgning og biologisk familie. Det enkelte barnets emosjonelle og psykososiale behov og behov for oppfølgning må også vurderes. En barnevernansatt mente det var viktig å se på det enkelte barnets individuelle og spesielle behov. Vedkommende sa «hva trenger akkurat den her ungen – og det skal vi gjøre separat – vi skal ta hver søsken og se hvilke behov hver enkelt har»

Hvert enkelt barn har krav på en egen vurdering ut fra deres beste. En vurdering en barns beste vil bli mer komplisert når barnet tilhører en søskengruppe. En vurdering av søskenflokken i sin helhet, må også hele tiden bli sett i lys av enkeltbarns beste (Falck-Eriksen, 2017, s. 29).

6 Konklusjoner

Formålet med oppgaven har vært å undersøke hvilke vurderinger barnevernansatte gjør når søsken skal plasseres i fosterhjem. Dette ble gjort gjennom å intervjue syv barnevernansatte fra fire ulike barneverntjenester. Oppgaven har tydeliggjort at barnevernansatte må gjøre komplekse og vanskelige vurderinger knyttet til søskenplasseringer. Barnevernansatte avgjør om søsken skal plasseres sammen ut fra vurderinger om hvordan familie, omsorg og dynamikk har vært tidligere og antagelser av hvordan fremtiden kan bli. Samtidig tillegges praktiske hensyn som fosterhjemmets kapasitet og reisevei ved samvær en del vekt. Om søsken skal plasseres sammen eller ikke, er en sammensatt vurdering som kan ha store konsekvenser for barnas oppvekstvilkår.

Funnene indikerer at barnevernansatte vurderer det som utfordrende å plassere søsken sammen når det er store søskenflokker eller negative samhandlingsmønster mellom søskenene. Det kan være utfordrende å finne fosterhjem som har plass og kapasitet til å ta imot flere søsken. Det krever mer av fosterforeldre å følge opp flere barn enn ett. Flere barnevernansatte var opptatt av å ikke utsette fosterforeldre for overbelastning og ville unngå risiko for brudd i fosterhjemmet. Hvis flere søsken har store individuelle behov, kan det være vanskelig for fosterforeldrene å håndtere disse samtidig som andre søsken skal ivaretas. Funnene viser også at barnevernansatte ikke vurderer at søsken skal plasseres sammen når relasjonene mellom søsken er skadelige eller svake. Barnevernansatte vurderer at søsken bør bo i ulike fosterhjem når hvert enkelt barns behov er så store at det er vanskelig for et fosterhjem å håndtere mer enn et barn om gangen. Om søsken skal plasseres sammen er en kompleks vurdering. Kompleksiteten øker jo flere søsken det er og jo flere behov som må ivaretas i plasseringen.

Oppgaven har også belyst at søsken enkeltvis plasseres i ulike fosterhjem av praktiske årsaker som for eksempel mangel på fosterhjem med mulighet til å ta imot flere søsken. I tilfeller hvor søsken ikke får mulighet til å bo sammen grunnet av mangel av fosterhjem, bør det vektlegges at relasjonen blir videreført gjennom hyppige samvær og samarbeid mellom de ulike fosterhjemmene. Barnevernansatte mener ofte at søsken bør plasseres sammen, og at tryggheten de gir hverandre er viktig for videre utvikling. Barnevernansatte vurderer at relasjonen mellom søsken er viktig når den er god, og at det er viktig å videreformidle relasjonen i tilfeller hvor relasjonen er positiv. Statistikken viste oss at 80 % av barn i alderen 0-17 år i norske husstander har søsken, derfor kan det antas at søskenplasseringer er en aktuell problemstilling ved mange plasseringer av barn i fosterhjem. Alle barnevernssaker, barn og søsken må vurderes individuelt.

Dette er et område det bør forskes mer på. Ved høyere kompetanse innen området vil man kanskje kunne forutse negative og positive utfall og dermed i større grad lykkes med plasseringer. En kompetanseøkning innen søskenplasseringer vil være nyttig for både barnet, barnevernet og forsterforeldrene.

Et sentralt funn i studien er barnevernansattes ambivalens knyttet til søskenplassering. Vurderingene rundt søskenplassering er sammensatte og skjønnsbaserte. Oppgaven viser at det ikke finnes klare retningslinjer. Det er derfor viktig å nok en gang stille spørsmål ved om mer forskning, statistikk og veiledere kunne bistått barnevernansatte i den komplekse vurderingen som en søskenplassering er. Ambivalens er en del av barnevernets virksomhet og det vil derfor alltid stilles spørsmål ved om en beslutning er riktig. Kunnskap og veiledere kan imidlertid gjøre det lettere for den enkelte barnevernansatte å vite hvilke faktorer som bør vektlegges tyngst, og dermed gi en større grad av forutsigbarhet og rettferdighet i vurderingene.

En investering i forskning som kan føre til kompetanseheving i denne forbindelse vil i første omgang komme barnet til gode, og på sikt vil det også være en god investering for samfunnet da barn som vokser opp under trygge rammer vil klare seg selv bedre i voksenlivet. En vellykket søskenplassering kan ha stor gevinst på sikt.

Referanser

Amundsen, L.M.M. (2016). *Søskenplasseringer i barnevernet - En kvalitativ studie om hvordan barnevernansatte vurderer om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem.* Masteroppgave, Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet 2020-04-20 fra https://oda.hioa.no/nb/soskenplasseringer-i-barnevernet-en-kvalitativ-studie-om-hvordan-barnevernansatte-vurderer-om-sosken-skal-plasseres-sammen-i-fosterhjem

Backe-Hansen, E. & Havik, T. (2013). *Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram.* (A.B. Grønningsæter, red.). NOVA rapport 16/13. Hentet fra https://bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00002254

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019a, desember). Barn og unge som bor i fosterhjem eller institusjon. Hentet 2020-03-25 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/Barn_og_unge_plassert_utenfor_hjemmet/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2019b, november). Beredskapshjem. Hentet 2020-03-25 fra https://bufdir.no/Fosterhjem/Ulike_typer_fosterhjem/Beredskapshjem/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020a, april). Rettsdata. Hentet 2020-03-26 fra https://bufdir.no/bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRSz20Qz2D1072z20B

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020b, januar). Søsken i fosterhjem: (2 anbefalinger). Hentet 2020-03-25 fra https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Fosterhjem/Sosken_i_fosterhjem_2_anbefalinger/

Borge, A.I.H. (2012). *Resiliens : risiko og sunn utvikling* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Bunkholdt, V. (2010). *Fosterhjemsarbeid : fra rekruttering til tilbakeføring* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Bunkholdt, V. (2016). Når søsken skal flytte i fosterhjem. I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 185–189). Oslo: Kommuneforlaget.

Bø, I. & Schiefloe, P.M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital : innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Child Welfare Information Gateway. (2019, juni). Sibling Issues in Foster Care and Adoption. Hentet 2020-04-01 fra https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/siblingissues.pdf

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Ellingsen, D., Kjelsaas, I., Bruvoll, A., Guldvik, M.K., Høiseth-Gilje, K. & Backe-Hansen, E. (2020). *Uønsket deling av søskenflokker*. Menon (113/2019). Hentet fra https://www.menon.no/publikasjoner/

Falck-Eriksen, A. (2017). *Søsken og plassering i fosterhjem. Rapport om utfordringer, hindringer og tiltak ved søskenplassering i fosterhjem.* NOVA rapport 11/17. Hentet fra https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004250

Falck-Eriksen, A. (2018). *Stabilitet i fosterhjem. Internasjonal forskning om barnets behov for trygghet og forutsigbarhet*. NOVA rapport 4/18. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/86217c9889cb4e0f9cb1fd1956719c15/nettutgave-nova-rapport-4-2018-desember-2018.pdf

Forandringsfabrikken. (2013). Søskenråd. Råd fra unge i barnevernet til myndighetene, barneverntjenesten og fosterforeldre. Hentet fra https://www.forandringsfabrikken.no/article/magasin-s%C3%B8skenr%C3%A5d

Gundersen, R.C. (2017). *Søskenplasseringer i fosterhjem: Et kvalitativt studie om fosterforeldres erfaringer av samplassering av søsken.* Masteroppgave i sosialt arbeid, UiS. Hentet 2020-04-20 fra https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2459910

Hestvik, E. (2019). Iblant må søsken splittes. Hentet fra https://fontene.no/fagartikler/iblant-ma-sosken-splittes-6.47.616636.71416853c7

Jacobsen, H. (2016). Små barn i fosterhjem - hvilke viktige utviklingsområder bør vi fokusere på? I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 128–139). Oslo: Kommuneforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Kernan, E. (2005). Keeping Siblings Together: Past, Present, and Future. Hentet 2020-04-15 fra https://youthlaw.org/publication/keeping-siblings-together-past-present-and-future/

Krumsvik, R.J. (2014). *Forskingsdesign og kvalitativ metode : ei innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.

Kvale, S. & Svend, B. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Meakings, S., Sebba, J.C. & Luke, N. (2017). *What is known about the placement and outcomes of siblings in foster care? An international literature review.* Rees Centre. Hentet 2020-04-15 fra https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:47d26cc2-6714-44db-bcac-14e254c3ea13

Mehmetoglu, M. (2004). *Kvalitativ metode for merkantile fag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode : en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Regjeringen. (2020). Fakta om kommunereformen. Hentet 2020-04-25 fra https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/kommunereform/id2548377/

Sandvin, J., Söder, M., Lichtwarck, W. & Magnussen, T. (1998). *Normaliseringsarbeid og ambivalens : bofellesskap som omsorgsarena*. Oslo: Universitetsforlaget.

SOS Barnebyer. (2016, august). Søskenbarometer 2016. Hentet 2020-04-03 fra https://www.mynewsdesk.com/no/sos-barnebyer/documents/soeskenbarometer-2016-59610

Statistisk sentralbyrå. (u.d.). KOSTRA innrapportering. Hentet 2020-04-20 fra https://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/kostra-innrapportering

Statistisk sentralbyrå. (2019a). 06204: Barn 0-17 år, etter antall foreldre i familien, foreldrenes samlivsform, hjemmeboende søsken og barnets alder 2001 - 2019. Hentet 2020-04-03 fra https://www.ssb.no/statbank/table/06204/

Statistisk sentralbyrå. (2019b). 09050: Barn 0-22 år med barnevernstiltak, etter region, omsorgs-/hjelpetiltak, kjønn, alder, statistikkvariabel og år. Hentet 2020-03-04 fra https://www.ssb.no/statbank/table/09050

Statistisk sentralbyrå. (2019c). 10660: Barnevernstiltak i løpet av året, per 31. desember og for nye barn, etter tiltak (F) 2013 - 2018. Hentet 2020-04-03 fra https://www.ssb.no/statbank/table/10660/

Statistisk sentralbyrå. (2019d). 11600: Barn 0-22 år med plasseringstiltak per 31.12., etter type plassering og hjelpe- eller omsorgstiltak (F) 2015 - 2018. Hentet 2020-04-03 fra https://www.ssb.no/statbank/table/11600/

Sundt, H. (2016a). Fosterbarna - bakgrunn og omfang. I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 31–38). Oslo: Kommuneforlaget.

Sundt, H. (2016b). Hva styrer fosterhjemsomsorgen. I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 48–64). Oslo: Kommuneforlaget.

Sundt, H. (2016c). Rekruttering av fosterhjem og PRIDE-grunnopplæring. I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 177–183). Oslo: Kommuneforlaget.

Sundt, H. (2016d). Ulike typer fosterhjem. I H. Sundt (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utg., s. 65–72). Oslo: Kommuneforlaget.

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2012). Intervjuet: Samtalen som forskningsmetode. I L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder : empiri og teoriutvikling* (s. 17–44). Oslo: Gyldendal akademisk.

Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori : for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2017a). Emergens: Konseptutvikling og generalisering i kvalitativ forskning: Refleksjoner og eksempler. Hentet 2020-03-23 fra https://www.researchgate.net/publication/312041765_Emergens_Konseptutvikling_og_generalisering_i_kvalitativ_forskning_Refleksjoner_og_eksempler

Tjora, A. (2017b). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Vinnerljung, B., Sallnäs, M. & Berlin, M. (2017). Placement breakdowns in long-term foster care – a regional Swedish study. *Child & Family Social Work*, *22*(1), 15–25. Hentet 2020-04-24 fra https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cfs.12189

Washington, K. (2007). Research Review: Sibling placement in foster care: a review of the evidence. *Child & Family Social Work*, *12*(4), 426–433. Hentet fra https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2206.2006.00467.x doi: 10.1111/j.1365-2206.2006.00467.x

1 Ekstern informasjon om prosjektet

FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I FORSKNINGSPROSJEKT OM SØSKENPLASSERING I BARNEVERNET

Behandlingsansvarlig institusjon: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for sosialt arbeid.

HAR DU ERFARING MED PLASSERING AV SØSKEN I BARNEVERNET?

Da ønsker jeg å komme i kontakt med deg! Dette forskningsprosjektet er en avsluttende masteroppgave i studiet Master i barnevern ved NTNU Trondheim. Prosjektet tar utgangspunkt i temaet «søskenplasseringer i barnevernet» og undersøker barnevernsansattes vurderinger av plassering av søsken i fosterhjem.

PROSJEKTETS TEMA

Tema for prosjektet er *søsken i barnevernet*. Av mange ulike grunner, er det ikke alle barn som kan bo med foreldrene sine. Prosjektet ønsker å se nærmere på hvilke vurderinger barnevernsansatte gjør når de skal vurdere om søsken skal plasseres sammen eller i ulike fosterhjem.

HVA SØKER JEG?

Jeg ønsker kontakt med barnevernansatte som har erfaring med plassering av søsken i fosterhjem. Det ønskes innsikt i hvilke vurderinger og erfaringer som ligger bak beslutningene som tas når søsken skal plasseres i fosterhjem.

Jeg ønsker derfor å intervjue 3 ansatte i barneverntjenesten om deres erfaringer med søskenplasseringer.

I tillegg ønsker jeg å gjennomføre et fokusgruppeintervju med 3-4 deltakere om fenomenet søskenplassering.

HVA INNEBÆRER DELTAKELSE

Det vil bli gjennomført individuelle intervju eller fokusgruppeintervju. Tid og sted for intervju kan avtales nærmere etter meldt deltakelse. Forespeilet tid for intervjuene er ca. 1 time. Intervjuene vil omhandle erfaring med søskenplasseringer, hvilke vurderinger som ligger bak plasseringer og tanker rundt det biologiske prinsipp. Intervjuene vil bli tatt lydopptak av.

HVA SKJER MED INFORMASJONEN I ETTERTID?

Det vil som nevnt bli tatt lydopptak av intervjuene. Disse vil i etterkant bli transkribert, kodet og analysert – for bruk i forskningsprosjektet. Det er kun jeg og veileder som vil ha tilgang til personopplysningene. Prosjektet vil være ferdig i mai 2020, etter dette vil alle personopplysninger bli slettet.

FRIVILLIG DELTAKELSE

Deltakelse er frivillig og informanter kan når som helst trekke seg uten og måtte oppgi grunn. Med mindre opplysninger er publisert eller inngått i analyser – vil opplysningene dine bli slettet ved tilbaketrekk av deltagelse.

Ved spørsmål, ta kontakt med mastergradstudent

Reidun Rist

Tlf. 901 62 697

E-post: reidur@stud.ntnu.no

2 Samtykkeskjema

SAMTYKKE TIL DELTAKELSE I FORSKNINGSPROSJEKT OM SØSKENPLASSERING I BARNEVERNET OG SAMTYKKE TIL BRUK AV LYDOPPTAK GJENNOM INTERVJU

Behandlingsansvarlig institusjon: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for sosialt arbeid

Deltakelse i prosjektet er frivillig og informanter kan når som helst trekke sin deltakelse uten å oppgi grunn. Opplysninger innhentes gjennom intervju og det anvendes lydopptak. Informasjon som fremkommer i intervjuet, som er relevant i henhold til tema og prosjektets formål, vil presenteres i studentens mastergradsavhandling. Opplysningene vil presenteres anonymt og ikke kunne spores tilbake til deltaker. Studenten innhenter ingen skriftlige opplysninger fra deltakere, annet enn underskrift på dette samtykkeskjema for deltakelse og bruk av lydopptak.

Deltakere har rett til innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet. Deltakere vil få tilsendt det ferdige resultatet dersom det er ønskelig. Deltakere har rett til å klage til Datatilsynet.

- Jeg har lest informasjonsskriv om prosjektet og vet hva deltakelse innebærer.
- Jeg samtykker til deltakelse i forskningsprosjektet «Søskenplassering i barnevernet»
- Jeg samtykker til at det anvendes lydopptak i kvalitativt intervju og at dette materialet kan brukes i forbindelse med forskerens mastergradsavhandling.

Dato, sted:

Student/forsker	Deltaker/Informant

3 Intervjuguide

Intervjuguide dybdeintervju

Oppvarmingsspørsmål

1. Hva er din faglige bakgrunn og nåværende stilling?
2. Hvor lenge har du jobbet innen barnevernet og hvorfor valgte du dette yrket?
    - *Er dette et yrket du ser for deg å bli gammel i? Hvorfor/hvorfor ikke?*
3. Utfordringer og fordeler med jobben din?
4. Ta utgangspunkt i dine erfaringer rundt plassering av søsken. Kan du fortelle litt rundt disse?

Refleksjonsspørsmål

1. Hva kan være viktige grunner for at søsken skal plasseres sammen?
2. Når bør ikke søsken plasseres sammen?
3. Har dere noen rutinger for å sjekke om søsken skal plasseres sammen, hvilke i så fall?
4. Kan du utdype hvordan vurderinger du legger vekt på når det skal vurderes om søsken skal plasseres sammen eller ikke
5. Spiller det noen rolle hvor store søskenflokkene er i vurderingene – på hvilken måte?
6. Kan du fortelle om en sak hvor det har lyktes å plassere søsken sammen?
7. Har du noen gang forsøkt å plassere søsken sammen og ikke lyktes? Kan du utdype denne situasjonen
8. Hva skal til for at søsken skal plasseres sammen?
9. Hva tenker du om det biologiske prinsipp og hvordan vektlegger dere dette prinsippet i vurderingene om søskenplasseringer
10. Hvilken betydning tror du søskenrelasjon har? Og hvordan kan den påvirke barn
    - På godt og vondt?

- Er det noe annet du vil tilføye om søskenplasseringer? Som du tenker er viktig å ha med i en oppgave om søskenplasseringer.
- Hvis jeg skulle lure på noe i kant av intervjuet, er det i orden om jeg tar kontakt med deg?

4 Godkjennelse fra NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Søskenplassering i barnevernet – En studie om hvordan barnevernsansatte vurderer om søsken skal plasseres sammen i fosterhjem eller ikke

Referansenummer

245062

Registrert

04.09.2019 av Reidun Rist - reidur@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Willy Lichtwarck, willy.lichtwarck@ntnu.no, tlf: 94059474

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Reidun Rist, reidur@ntnu.stud.no, tlf: 90162697

Prosjektperiode

28.08.2019 - 30.06.2020

Status

10.09.2019 - Vurdert med vilkår

Vurdering (2)

10.09.2019 - Vurdert med vilkår

NSD bekrefter å ha mottatt et revidert informasjonsskriv/endret dokument. Vi gjør oppmerksom på at vi

ikke foretar en vurdering av skrivet/dokumentet, og vi forutsetter at du har foretatt de endringene vi ba om. Dokumentasjonen legges ut i Meldingsarkivet og er tilgjengelig for din institusjon sammen med øvrig prosjektdokumentasjon. Vurderingen med vilkår gjelder fortsatt.

04.09.2019 - Vurdert med vilkår

NSD har vurdert at personvernulempen i denne studien er lav. Du har derfor fått en forenklet vurdering med vilkår.

HVA MÅ DU GJØRE VIDERE?
Du har et selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i denne vurderingen. Når du har gjort dette kan du gå i gang med datainnsamlingen din.

HVORFOR LAV PERSONVERNULEMPE?
NSD vurderer at studien har lav personvernulempe fordi det ikke behandles særlige (sensitive) kategorier eller personopplysninger om straffedommer og lovovertredelser, eller inkluderer sårbare grupper. Prosjektet har rimelig varighet og er basert på samtykke. Dette har vi vurdert basert på de opplysningene du har gitt i meldeskjemaet og i dokumentene vedlagt meldeskjemaet.

VILKÅR
Vår vurdering forutsetter:
1. At du gjennomfører datainnsamlingen i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet
2. At du følger kravene til informert samtykke (se mer om dette under)
3. At du laster opp oppdatert(e) informasjonsskriv i meldeskjemaet og sender inn meldeskjemaet på nytt.
4. At du ikke innhenter særlige kategorier eller personopplysninger om straffedommer og lovovertredelser
5. At du følger retningslinjene for informasjonssikkerhet ved den institusjonen du studerer/forsker ved (behandlingsansvarlig institusjon)

ANSATTE I BARNEHAGEN SIN TAUSHETSPLIKT
1Barnehageansatte har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltbarn, deres foreldre eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at du er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, navn på barnehage, opprinnelsesland, diagnoser og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig ved å bruke eksempler under intervjuene. Derfor anbefaler vi at spørsmålet «Kan du fortelle om en sak hvor det har lyktes å plassere søsken sammen?» tas ut av intervjuguiden og ikke stilles til utvalget.

Studenten og den ansatte har et felles ansvar for det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet. Vi anbefaler derfor at studenten minner om taushetsplikten før intervjuet starter.

KRAV TIL INFORMERT SAMTYKKE
De registrerte (utvalget ditt) skal få informasjon om behandlingen og samtykke til deltakelse. Informasjonen du gir må minst inneholde:
- Studiens formål (din problemstilling) og hva opplysningene skal brukes til
- Hvilken institusjon som er behandlingsansvarlig
- Hvilke opplysninger som innhentes og hvordan opplysningene innhentes
- At det er frivillig å delta og at man kan trekke seg så lenge studien pågår uten at man må oppgi grunn
- Når behandlingen av personopplysninger skal avsluttes og hva som skal skje med personopplysningene da: sletting, anonymisering eller videre lagring
- At du behandler opplysninger om den registrerte (utvalget ditt) basert på deres samtykke / At du

behandler opplysningene om dine deltagere basert på deres samtykke
- At utvalget ditt har rett til innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet (kopi)
- At utvalget ditt har rett til å klage til Datatilsynet
- Kontaktopplysninger til prosjektleder (evt. student og veileder)
- Kontaktopplysninger til institusjonens personvernombud

Ta gjerne en titt på våre nettsider og vår mal for informasjonsskriv for hjelp til formuleringer:
http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/informasjon_samtykke/informere_om.html

Når du har oppdatert informasjonsskrivet med alle punktene over laster du det opp i meldeskjemaet og trykker på «Bekreft innsending» på siden «Send inn» i meldeskjemaet.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET
Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2020
FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER
NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Dersom du benytter en databehandler i prosjektet, må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

NSD SIN VURDERING
NSDs vurdering av lovlig grunnlag, personvernprinsipper og de registrertes rettigheter følger under, men forutsetter at vilkårene nevnt over følges.

LOVLIG GRUNNLAG
Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Forutsatt at vilkårene følges, er det NSD sin vurdering at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER
Forutsatt at vilkårene følges, vurderer NSD at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:
- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER
Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet, vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18),

underretning (art. 19) og dataportabilitet (art. 20).

Forutsatt at informasjonen oppfyller kravene i vilkårene nevnt over, vurderer NSD at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER
Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET
NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.
Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Elizabeth Blomstervik
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

5 E-post fra SSB

Fra: informasjon@ssb.no
Emne: Forespørsel SSB - Statistikk
Dato: 23. april 2020 kl. 13:40
Til: reidun.rist@outlook.com

Hei, og takk for henvendelsen.

SSB har ingen statistikk om søskenplassering.
Vi henter inn data fra KOSTRA og den kommunale barnevernstjenestens fagprogram. Søskenplassering er ikke oppført som punkt i disse rapporteringene.

Jeg fant dette dokumentet fra Bufdir fra 2014 som viser til Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i en oversikt over antall søsken som blir omplassert ved akuttvedtak, det står dog ingenting om hvorvidt de blir plassert sammen - s. 29 og 30: https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Akuttarbeid_kommunalt_barnevern.pdf

Ta kontakt med Bufdir eller den nevnte fylkesnemnda vedr. søskenplassering.
https://bufdir.no/
https://www.fylkesnemndene.no/

Et tips til søk i dokumenter dersom du ikke er klar over det. Fra PC (ikke Mac) kan du få opp et søkefelt ved å trykke ctrl + F. Det gjør det enkelt å søke på nøkkelord i store dokumenter.

Lykke til!

Vennlig hilsen / Best regards,
Annette Grasmo Bergman
Informasjonstjenesten / Information Service
Tlf. +47 21 09 46 42 / information@ssb.no

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Åpningstid / Opening hours: 09.00 – 15.00
Website: https://www.ssb.no

X-category: Student
X-TicketFreeText3: no

Navn: Reidun Rist
Epost: reidun.rist@outlook.com
Brukergruppe: Student

Spørsmål: Hei!

Jeg skriver masteroppgave om søskenplasseringer i barnevernet. Jeg finner ikke statistikk på hvor mange søskenplasseringer det finnes i fosterhjem, og lurer på om dere har statistikk på det? Eventuelt hva koster det å få tilgang til?

Hilsen
Reidun Rist

NTNU

Kunnskap for en bedre verden